

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska institutionen

Kandidatuppsats

FEKK01

VT 2010

Möjliga nya marknader för revisorer och revisionsbyråer

– i samband med avskaffandet av revisionsplikten

Författare:

Cecilia Björkman
Klaudija Petrovic

Handledare:

Erling Green

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Erling Green för hans synpunkter och goda råd under arbetets gång. Vi vill även passa på att tacka alla de respondenter som har tagit sig tid och svarat på våra frågor då det utan dem inte hade blivit någon studie. Till sist vill vi även rikta ett tack till alla övriga som läst och bidragit med sina kommentarer kring vår studie för att kunna färdigställa och presentera denna på bästa sätt.

Tack till er alla!

Lund 2010-06-01

Cecilia Björkman, Klaudija Petrovic

Sammanfattning

Examensarbetets titel: Möjliga nya marknader för revisorer och revisionsbyråer – i samband med avskaffandet av revisionsplikten

Seminariedatum: 7 Juni 2010

Ämne/kurs: FEKK01, Examensarbete kandidatnivå, 15 poäng

Författare: Cecilia Björkman, Klaudija Petrovic

Handledare: Erling Green

Fem nyckelord: revision, revisionsplikten, regelförenkling, revisionsbyråer, småföretag

Syfte: Syftet med uppsatsen är att redogöra för möjliga nya marknader för revisorer och revisionsbyråer i samband med det stundande avskaffandet av revisionsplikten utifrån revisionsbyråernas och småföretagens inställning till förslaget.

Metod: Studien tar sin utgångspunkt i det hermeneutiska synsättet och är av kvalitativ karaktär. Insamlingen av data baserar sig på semi- strukturerade intervjuer med både revisionsbyråer och småföretagare.

Teoretiska perspektiv: Utgångspunkten för vår studie har vi framförallt tagit i Svanströms avhandling beträffande *"Revision och rådgivning, efterfrågan, kvalitet och oberoende"*. I teoriavsnittet har vi använt oss av Agentteorin och Relevansmodellen men även klargjort revisorns roll och uppgifter.

Empiri: Empirin utgörs av personliga intervjuer med tre revisionsbyråer och sex småföretag i Sverige. Utöver det har data samlats in via mejlkontakt med en revisionsbyrå och ett företag i Danmark samt en revisionsbyrå i Sverige.

Resultat: Revisorerna måste anpassa både sig och sitt utbud av tjänster till kundernas behov och efterfrågan. En stark trend som det går mot är rådgivningstjänster vilka vi anser som en möjlig ny marknad. Med lärdom av Danmark tror vi även att granskning av mindre omfattning kommer att uppstå som komplement till revision. En avreglerad marknad skapar en mer naturlig och äkta kundrelation och bidrar därmed till ökad nytta. Skiljaktigheter mellan den svenska och den danska lagstiftningen, anser vi kommer att medverka till att revisionsbyråerna i Sverige påverkas mer i helhet.

Abstract

Title: The possible new markets for auditors and accounting firms - in relation to the abolishment of the accounting requirement

Seminar date: 7 July 2010

Course: FEKK01, Degree Project Undergraduate level, Business Administration, Undergraduate level, 15 University Credits Points (UPC) or ECTS-cr)

Authors: Cecilia Björkman, Klaudija Petrovic

Advisor: Erling Green

Key words: audit, accounting requirement, simplification of principles, accounting firms, small businesses.

Purpose: The purpose of this essay is to describe new markets for auditors and accounting firms in connection to the abolishment of the accounting on the basis of the accounting firms and the small businesses' attitude towards the proposal.

Methodology: The study is based on the hermeneutic approach and is of qualitative nature. The collection of data is based on semi structured interviews with accounting firms and small businesses.

Theoretical perspectives: The study is based on Svanströms thesis "Audit and advice, demand, quality and independence". In the theory section we have made use of Agent theory and Relevance model but also clarified the role and tasks of the auditor.

Empirical foundation: Empirical is composed of personal interviews with three accounting firms and six small businesses in Sweden. In addition we have collected data by emailing with an accounting firm and a company in Denmark and also with an accounting firm in Sweden.

Conclusions: The auditors have to adapt both themselves and their supply of services to the customers' needs and demand. A strong trend currently rising is advice services, which we consider as a possible new market. What we can learn from Denmark is that review in lesser extent will begin to rise as a complement to auditing. A deregulated market creates a more natural and real customer relationship and that will contribute to increased benefits. Differences between the Swedish and Danish law, will contribute to the audit firms in Sweden are affected more generally.

Definitioner

Administrativ börda: *"avses företagens kostnader för att upprätta, lagra eller överföra information eller uppgifter som föranletts av krav i lagar, förordningar och myndigheters föreskrifter eller anvisningar i allmänna råd".*¹

Auktoriserad redovisningskonsult: Sveriges redovisningskonsulters Förbund, SRF, har infört titeln auktoriserad redovisningskonsult för förbundets medlemmar där kunskap är ett krav för auktorisation. Genom att vara medlem och ta en auktorisation blir man en auktoriserad redovisningskonsult med en *"kraftfull yrkesidentitet"*. En *"kvalificerad rådgivning"* erbjuds till kunder där en kvalitetsstämpel lämnas.²

Balansomslutning: *"värdet av företagets tillgångar enligt balansräkningen"*³

Big Four: PricewaterhouseCoopers, Deloitte, KPMG och Ernest & Young⁴

EG- rätten: *"gemenskapsrätten av de grundfördrag som medlemsstaterna förhandlat fram (primärrätt) och de rättsakter som med stöd av fördragen har antagits av EU:s institutioner, t.ex. förordningar och direktiv (sekundärrätt)".*⁵

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen: Motsvarar det svenska bolagsverket

Granskning (review): granskning eller "review" i Danmark, innebär att revisorn ger sitt uttalande om att revisorn inte känner till omständigheter som ger anledning till att årsredovisning inte ger en rättvisande bild som det föreskrivs i Årsredovisningslagen. I detta, så kallade "negativa uttalande" lämnar revisorn ett uttalande med begränsad säkerhet. I denna granskning går revisorn främst igenom frågor och analys av bokföringsinformation.⁶

Nettoomsättning: *"ska omfatta intäkter från försålda varor och utförda tjänster som ingår i företagets normala verksamhet".*⁷

¹ NUTEK, R 2005:08, s. 3

² http://www.srfkonsult.se/portal/page/portal/srf/medlem/bli_medlem

³ <http://www.bfn.se/redovisning/rad/bfnar06-11-grund.pdf>

⁴ <http://www.answers.com/topic/big-4-accounting-firms>

⁵ http://europa.eu/scadplus/glossary/community_law_sv.htm

⁶ www.fsr.dk/~media/A4C9F1EB5DED47BF87C37654604368AB.ashx

⁷ Thomasson, 2007, s. 48

Redovisningskonsult: "avses ett uppdrag där en redovisningskonsult självständigt biträder en uppdragsgivare med att sammanställa affärshändelser till en samlad ekonomisk information om företaget".⁸

Reko: Svensk standard och ett ramverk för god sed för redovisningstjänster⁹

Revision: revision i Danmark innebär att revisorn uttalar sig om huruvida de finansiella rapporterna ger en rättvisande bild i överensstämmelse med Årsredovisningslagen.¹⁰

Revisor: "avses en godkänd eller auktoriserad revisor"¹¹

Utökad granskning (udvidet gennemgang): En ny tjänst, "Udvidet gennemgang", har utvecklats av Foreningen af Statsautoriserede Revisorer i Danmark vilken kan översättas till "utökad granskning" och grundar sig på en dansk deklarationsstandard. Denna tjänst riktar sig mest till små och medelstora företag och uppstod som orsak till att kostnaden med revisionen överstiger dess nytta. Den danska deklarationsstandardens innebär att revisorn uttalar sig om huruvida de finansiella rapporterna överensstämmer med Årsredovisningslagen. Revisorn lämnar ett positivt uttalande, liksom i revision, men säkerheten av revisorns yttrande är mindre än i en revision. En utökad granskning bygger på en "översyn" och dessutom utför revisorn en rad ytterligare åtgärder.¹²

Förkortningar

ABL: Aktiebolagslagen

FAR: Föreningen Auktoriserade Revisorer

EG- rätten: gemenskapsrätten

EU: Europeiska Unionen

⁸ Revisorsnämnden, RedS, Dnr 2008-86, s. 4

⁹ http://www.srfkonsult.se/portal/page/portal/srf/om_srf/REKO

¹⁰ www.fsr.dk/~media/A4C9F1EB5DED47BF87C37654604368AB.ashx

¹¹ Revisorslagen 2001:883, 2§

¹² www.fsr.dk/~media/A4C9F1EB5DED47BF87C37654604368AB.ashx

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Historiskt perspektiv.....	1
1.1.2 Nya EU förhållanden som ställer krav	2
1.1.3 Inblick i Danmarks reglering	4
1.1.4 Skiljaktigheter mellan Sverige och Danmark.....	5
1.2 Problematisering	6
1.3 Problemformulering och frågeställning	8
1.4 Syfte.....	8
1.5 Avgränsning	8
1.6 Tidigare studier.....	9
2. Metod.....	10
2.1 Metodologiska överväganden.....	10
2.1.1 Positivistisk eller hermeneutisk vetenskapsteori.....	10
2.1.2 Typ av undersökning	10
2.1.3 Kvantitativ eller kvalitativ	12
2.2 Primärdata.....	12
2.2.1 Val av primärdata	12
2.2.2 Alternativ till intervju.....	13
2.2.3 Val av respondenter	14
2.2.4 Utformning av intervjuguide	15
2.3 Sekundärdata	16
2.3.1 Val av sekundärdata	16
2.3.2 Källkritik.....	16
3. Teori för revision och rådgivning.....	18

3.1 Definition av revision.....	18
3.1.1 Revisorns uppgifter och redovisningens kvalitet	18
3.1.2 Revisorns olika roller	19
3.2 Teoretisk referensram	20
3.2.1 Agentproblemet	21
3.3 Valet av och behovet av rådgivning i små företag	22
3.3.1 Marknaden för rådgivning.....	23
3.3.2 Revisionsbyrå - en efterfrågad rådgivare	23
3.4 Relevansmodellen	24
3.5 Utfallet i Danmark/Utvärdering av det danska utfallet.....	26
4. Empiri	28
4.1 Intervjuer med revisionsbolag.....	28
4.1.1 Revisionsbyrå 1.....	28
4.1.2 Revisionsbyrå 2.....	30
4.1.3 Revisionsbyrå 3.....	32
4.1.4 Revisionsbyrå 4.....	34
4.1.5 Revisionsbyrå, Danmark.....	37
4.1.6 Sammanfattning av intervjuer med revisionsbyråer.....	39
4.2 Företagsintervjuer	40
4.2.1 Företag 1.....	40
4.2.2 Företag 2.....	41
4.2.3 Företag 3.....	42
4.2.4 Företag 4.....	43
4.2.5 Företag 5.....	45
4.2.6 Företag 6.....	47
4.2.7 Företag i Danmark	49
4.2.8 Sammanfattning företagsintervjuer	50

5. Analys	53
5.1 Inledning.....	53
5.2 Agentteorin.....	53
5.3 För- och nackdelar med frivillig revision	54
5.3.1 Påverkansfaktorer vid val av revisor och revision.....	56
5.3.2 Revisorn som rådgivare	56
5.4 Relevansmodellen	57
5.5 Åsikter angående frivillig revision ur revisorernas och företagarnas perspektiv.....	59
5.6 Danmark	60
6. Slutdiskussion	62
7. Förslag till vidare forskning	64
8. Källförteckning.....	65
8.1 Offentligt tryck	65
8.2 Publicerade källor.....	65
8.2.1 Litteratur.....	65
8.2.2 Tidsskrifter	65
8.3 Elektroniska källor	66
8.4 Muntliga källor	67
8.4.1 Revisionsbyråer	67
8.4.2 Små Aktiebolag.....	67
Bilaga 1 Intervjufrågor revisionsbyråer	68
Bilaga 2 Intervjufrågor till revisionsbyrå, Danmark.....	71
Bilaga 3 Intervjufrågor till företag	73
Bilaga 4 Intervjufrågor till företag, Danmark	75

1. Inledning

Kapitlet inleds med en bakgrund till varför det kan vara aktuellt för revisionsbranschen att ge sig in på nya marknader och erbjuda nya tjänster. Därefter presenteras vårt valda ämne samt syfte och avgränsningar för att till sist presentera hur vårt ämne förhåller sig till tidigare forskning.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Historiskt perspektiv

Historien om de svenska revisionsregleringarna tar sin början år 1895 då lagen om aktiebolag för första gången införs i den svenska rätten¹³, trots att revisionen har börjat utövas i Sverige redan på 1600-talet.¹⁴ Det föreskrivs att samtliga svenska aktiebolag skulle utnämna en passande person, utan något speciellt behörighetskrav, i syfte att utföra granskning av bolagets räkenskaper och styrelsens förvaltning. En auktorisation av yrkesrevisorer ägde rum för första gången år 1912 i enlighet med Stockholms handelskammars beslut. De andra granskningsmännen som hjälpte till i utförande av revisionsuppdraget började godkännas av handelskamrarna år 1930.¹⁵ Utvecklingen av professionen pågick långsamt och till följd av att antalet auktoriserade revisorer ökade bildades en revisorsorganisation år 1923 vid namnet "Föreningen Auktoriserade Revisorer, FAR".¹⁶

I takt med att nya regleringar har införts samt att bolagen har ändrat sin form och storlek med tiden har mer krav ställts på revisorer och deras arbetsuppgifter har blivit mer omfattande.¹⁷

Under en lång tid har revisorerna haft en monopolställning som kom till följd av 1983-års reglering där ett krav har ställts på att alla aktiebolag ska ha minst en revisor som skulle vara antingen godkänd eller auktoriserad.¹⁸ Frågan om revisionspliktens avskaffande dyker upp för första gången i 1997/98-års utredning beträffande små aktiebolag med skälen att minska de administrativa kostnaderna. Regeringen fann att nyttan av revisionspliktens inskränkande inte skulle överväga de konsekvenser som skulle uppstå vid ett eventuellt avskaffande och ett behov av kontroll var nödvändig. Värderingen har grundats framför allt utifrån den möjliga riskökningen av ekonomisk- och skattebrottslighet.¹⁹

¹³ SOU 2008:32, s. 71

¹⁴ Wallerstedt 2005 i Svanström 2008, s. 1

¹⁵ SOU 2008:32, s. 71-72

¹⁶ Svanström, 2008, s. 2

¹⁷ SOU 2008:32, s. 71-77

¹⁸ Svanström, 2008, s. 4

¹⁹ SOU 2008:32, s. 76-77

1.1.2 Nya EU förhållanden som ställer krav

Nya regler har börjat tillämpas med avsikt att anpassa det svenska revisionsystemet till EG-rätten.²⁰ Regler om lagstadgad revision anges i fjärde direktivet, om bolag och alla svenska aktiebolag omfattas av direktivet. Enligt bestämmelserna i direktivet får vissa företag undantas från revisionsplikten. En slopad revisionsplikt innebär att företag som omfattas av regleringen befrias från skyldigheten att ha en revisor och ett fritt val lämnas. Enligt artikel 51 i direktivet, som gäller för alla medlemsstater, får de små företagen befrias från revisionsplikten om dem uppfyller två av följande tre gränsvärden (2008) på balansdagen som följer nedan i tabellen.²¹

Tabell 1. Gränsvärden enligt EG-direktivet i Euro och svenska kronor

Gränsvärden den 5/9-2008 (2006-års ändringsdirektiv)	I Euro	I Svenska kronor
Balansomslutning	4 400 000	41 019 000
Nettoomsättning	8 800 000	82 038 000
Medelantalet under räkenskapsår anställda	50 st.	50 st.

Källa: SOU 2008:32, s. 86

Vidare ställer EU krav på att alla företag som överstiger de angivna gränsvärdena är revisionspliktiga medan varje EU-land får välja om att avskaffa eller behålla revisionsplikten för de bolag som understiger gränsvärdena.²² Till de små och medelstora företagen ges klara signaler att själva avgöra hur stora kostnader de vill lägga ut på "att köpa redovisnings- och revisionstjänster på en fri marknad".²³

Med dessa bestämmelser som grund har många EU-länder valt att slopa revisionsplikten för små företag med Sverige och Malta som undantag. Av de länder som har valt att avskaffa revisionsplikten har ett stort antal av de valt att använda sig av de gränsvärden som EG-direktivet anger.²⁴

²⁰ SOU 2008:32, s. 77

²¹ Ibid, s. 85-86

²² Svanström, 2008, s. 4

²³ SOU 2008:32, s. 181

²⁴ Ibid, s. 153-154

Grunden till revisionspliktens avskaffande kan kopplas samman med Europeiska rådets insatser att minska de administrativa kostnaderna med 25 % fram till år 2012 med avsikt att stärka företagens konkurrensposition samt att stödja ekonomin i Europa. Huvudområdena som beaktas mest vid reducering av administrativa kostnader är redovisning och revision. I enlighet med bestämmelserna från EU-kommissionen har regeringen i Sverige satt som mål att reducera kostnader med 25 % redan till 2010. Flera utredningar har dragits igång i syfte att hitta lämpliga områden där kostnadsbesparingar är möjliga. En av utredningarna handlar om revisorer och revision och hur ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten för små bolag skulle bidra till kostnadsreducering.²⁵

En konsekvens som uppstår om revisionspliktens avskaffande inte går igenom, är att små bolag kommer att bli utsatta för samma krav som ställs på stora börsnoterade bolag. Redovisning och revision kommer att utformas utifrån regler och normer för multinationella företag som ställs i de internationella redovisningsstandarder, så som IFRS och IAS. Dessa internationella standarder uppfattas inte som lättlästa och lättbegripliga och en implementering av dessa i de små företagen anses vara svårt.²⁶

En ytterligare effekt av att småföretagen skulle bli tvingade att tillämpa de internationella redovisningsstandarderna är att det då skulle bli ännu dyrare med revision då komplexiteten ökar. Sveriges småföretag skulle i så fall få en svår konkurrenssituation jämfört med småföretag i andra länder där revisionsplikten avskaffats i och med att de svenska företagen dras med en större kostnad. Denna högre kostnad kan leda till att de svenska småföretagen väljer att flytta utomlands eller att de går i konkurs då de inte kan tävla mot andra småföretag från andra länder med lägre kostnader.²⁷

Förslaget innehåller även regelförenklingar beträffande revisorns mandatperiod. Tidigare valde man revisorn tills vidare vilket innebar att man hade sin revisor på en ej bestämd tid tills man valde att väja en ny revisor. Nuvarande regler i den svenska aktiebolagslagen, 9 kap. 22 § innebär att revisorn har en fast mandatperiod på fyra år. Då revisionsplikten ska bli frivillig anser Utredningen även att revisorns mandatperiod bör justeras till ett år. Detta för att företag som funderar på att välja revision igen inte ska avskräckas av att bindas till ett revisorsavtal med tillkommande kostnader i fyraårstid.²⁸

Den avgörande frågan, när utredningen sattes i gång, var om Sverige skulle använda sig av gränsvivåer som det bolagsrättsliga direktivet föreskriver för bolag som ska undantas från

²⁵ SOU 2008:32, s. 177

²⁶ Ibid, s. 181

²⁷ Ibid, s. 15

²⁸ Ibid, s. 211-212

revisionsplikten eller finna andra gränsvärden som kan vara mer lämpliga.²⁹ Utredningens uppdrag var att ” finna mått på storleken som är lätta att tillämpa, svåra att manipulera, ger möjlighet att jämföra med företag i andra länder och enkelt kan justeras om EU:s gränsvärden ändras”.³⁰ De aktuella gränsvärdena för Sverige enligt propositionen som har lagts fram³¹ är samma gränsvärden som remissinstanserna enligt utredningen har föreslagit år 2008.³² Alla privata aktiebolag som underskrider två eller tre av de tre gränsvärdena minst två år i rad som anges nedan i tabellen kommer att undantas från revisionsplikten och därmed lämnas ett fritt val till revision. De företag som väljer att entlediga sin revisor måste dessutom göra ett aktivt val och fatta detta beslut genom en bolagsstämma.³³

Tabell 2. Gränsvärden enligt bolagsrättsliga direktivet, regeringens proposition och gränsvärden för Danmark

	Balansomslutning	Nettoomsättning	Medelantalet anställda under räkenskapsåret
Gränsvärden som bolagsrättsliga direktivet föreskriver (SOU 2008:32, s. 86)	41 019 000 SEK	82 038 000 SEK	50 st.
Gränsvärden i Sverige enligt nuvarande förslag (Prop. 2009/10:204, s. 70)	1 500 000 SEK	3 000 000 SEK	3 st.
Gränsvärden i Danmark efter lagens ikraftträdande (Prop. 2009/10:204, s. 53)	1 500 000 DKK	3 000 000 DKK	12 st.

1.1.3 Inblick i Danmarks reglering

Den danska regeringen har samma målsättning som den svenska, nämligen att minska den administrativa bördan för små företag med 25 % till och med år 2010. Revisionsplikten anses vara den största administrativa bördan som lagstiftaren föreskriver småföretagare.³⁴ Som följd till det har den danska Folketinget den 21 mars 2006 kommit med förslag till lag L 50 vilken föreskriver att revisionsplikten för små företag ska inskränkas. Besluten om

²⁹ SOU 2008:32, s. 17

³⁰ Ibid, s. 16

³¹ Prop. 2009/10:204, s. 71

³² SOU 2008:32, s. 16

³³ Prop. 2009/10:204, s. 68-76

³⁴ Ibid, s. 53

avskaffande av revisionsplikten grundar sig på rapporten från Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.³⁵ Det som rapporten belyser är att nyttan av att ha kvar revisionsplikten inte överväger kostnaden som uppkommer i relation till revision. Lagen trädde i kraft 1 april 2006 men de gränsnivåerna som har föreslagits i rapporten har dock halverats. Enligt lagen undantas företag från revisionsplikten om det understiger två av tre uppsatta kriterier, minst två år i rad, som presenteras ovan i tabell 2.³⁶ De företag som väljer bort revision måste precis som det kommer att bli i Sverige dessutom aktivt fatta beslut om detta.³⁷

I enlighet med Erhvervs- og Selskabsstyrelsens rapport bör etapp två genomföras där gränserna till frivillig revision ytterligare skulle höjas. För att kunna införa den andra etappen måste först effekterna av den första genomförda etappen av slopad revisionsplikt utvärderas med fokus på ekonomisk brottslighet.³⁸

1.1.4 Skiljaktigheter mellan Sverige och Danmark

Ett faktum som vi tycker bör beaktas är skiljaktigheter i de olika ländernas lagstiftningar och regler som sätter ramarna för revisorns agerande. En skillnad avser det lagstadgade utbudet av tjänster som en revisor får lov att erbjuda till samma klient. I Danmark brukar små bolag oftast köpa en paketlösning från en revisor där revisionen ingår i detta kombipaket. Förutom revisionen integrerar paketlösningen också rådgivning kring bokföring, redovisning och skattefrågor samt uppställning av finansiella rapporter. Bokföringsjävet är inte något som är förekommande och vanligt i Danmark som är fallet i Sverige vilken gör grunden till varför de svenska revisorerna inte kan erbjuda liknande paketlösningar. Vidare har de danska revisorerna ingen skyldighet att rapportera till Skattemyndigheten vilket de svenska revisorerna har. Å andra sidan får de danska småbolagen hjälp av sin revisor vad gäller skatteberäkningen och upprättandet av årsredovisningen.³⁹

Innan vi går vidare till problemformuleringen i vår studie behöver vi skaffa oss en övergripande bild av de centrala händelserna och när de har inträffat med avseende på revisionens historia. För att underlätta för läsaren att få en sådan överblick presenteras tabell 3.

³⁵ SOU 2008:32, s. 154

³⁶ Prop. 2009/10:204, s. 53

³⁷ SOU 2008:32, s. 158

³⁸ Prop. 2009/10:204, s. 53

³⁹ SOU 2008:32, s. 155-156

Tabell 3. Viktiga årtal och händelser i Sverige

Årtal	Händelse
1600-talet	Revision tar sin början i Sverige (Svanström 2008, s. 1)
1895	Aktiebolagslag, ställer krav på att alla aktiebolag ska ha minst en revisor (Svanström 2008, s. 2)
1912	Auktorisation äger rum för första gången (Svanström 2008, s. 2)
1923	Revisorsorganisationen bildas "Föreningen Auktoriserade Revisorer, FAR" (Svanström 2008, s. 2).
1930	Godkännande av handelskamrarna (SOU 2008:32, s. 71).
1983	Ställs krav på att alla aktiebolag ska ha antingen en godkänd eller auktoriserad revisor (Svanström 2008, s. 4)
1997/98	Första utredning beträffande revisionspliktens inskränkande (SOU 2008:32, s. 76)
5/9 – 2008	Gränsvärden som bolagsrättsliga direktivet föreskriver (SOU 2008:32, s. 86)
2008	Gränsvärden som Utredningen finner mest lämpliga (SOU 2008:32, s. 16)
25/3 – 2010	Aktuella gränsvärden publiceras (http://www.regeringen.se/sb/d/12866/a/142681)
21/4 – 2010	Proposition till riksdagen om frivillig revision (http://www.regeringen.se/sb/d/13040/a/144319)

1.2 Problematisering

I enlighet med nuvarande Aktiebolagslagen, 9 kapitlet 1§, är alla aktiebolag i Sverige skyldiga att idag ha en revisor. Historiskt sett har alla införda regleringar och lagar om redovisning och revision som implementerats varit till stöd för revisionsprofessionen och revisorers verksamhet. Det har lett till revisorernas nuvarande monopolställning där en efterfrågestyrd revision inte har ägt rum.

En utmaning som revisionsbyråerna står inför idag är förslaget om avskaffandet av revisionsplikten vilket innebär att de små aktiebolagen får frihet att välja de ekonomiska tjänster som de själva anser de har behov av. Att främja småföretagarna men även att anpassa sig till EU utgör bidragande orsaker till förslaget om slopad revisionsplikt. Analyser och beräkningar som Utredningen har gjort visar att 250 000 aktiebolag kommer att få valmöjlighet till revision i fortsättningen och motsvarar drygt 70 % av alla aktiebolag som finns i Sverige. På så vis kommer 30 % av alla aktiebolag att omfattas av revisionsplikten.⁴⁰

Eftersom 70 % av alla aktiebolag utgör en förhållandevis stor andel, finner vi det intressant att studera hur revisionsbyråer och små aktiebolag kommer att ställa sig inför frivillig revision. Hur revisionsbyråerna kommer att påverkas och hur de anpassar sig till lagändringen utgör en intresseväckande utgångspunkt i studien. En konsekvens av slopad revisionsplikt anser vi förväntas innebära förändringar i revisionsbranschen. Hur omfattande dessa förändringar kommer att bli beror på småföretagarnas ställning till revision eller icke revision men också till företagets behov av andra ekonomiska stödtjänster.

För att kunna förutsäga effekter av en frivillig revision i Sverige har vi kopplat det till det danska utfallet då införandet av frivillig revision redan har ägt rum där. Vi kan på så sätt dra vissa slutsatser och lärdomar om hur det kan komma att gå i Sverige. Ett problem vid en sådan jämförelse är att det finns skillnader i lagar och regler som omfattar redovisningen och dess tillämpning vilket måste beaktas vid en analys.

Det kan sägas att revisionsverksamhet faller inom området för revisionsbyråernas kärnverksamhet och det beror på det naturliga sambandet med revisorns kärnkompetens. Fokus har alltid varit på revisionen men med åren har företagets verksamheter blivit allt mer komplexa vilket skapar ett behov av även andra tjänster. När revisionsplikten nu blir frivillig kommer kanske de svenska revisionsbyråernas huvudsakliga kärnverksamhet att förändras, eller kommer den förbli oförändrad?

En slopad revisionsplikt kan för revisionsbyråerna innebära tappade revisionsuppdrag och kan därmed troligtvis leda till att de förväntas ersättas av andra typer av uppdrag. Efterfrågan på revision förväntas inte utebli helt och hållet i och med att företag har olika behov till att deras verksamheter revideras. I vilken omfattning kan då revisionsbyråerna påverkas med tanke på att de gränsvärden som har satts är så låga? Frågan är hur revisionsbyråerna kommer att agera på förslaget och om det kommer att innebära stora förändringar för branschen som helhet?

En annan aspekt beträffande en frivillig revision är om det kommer att leda till en ökad konkurrenssituation för revisionsbyråerna och hur de förhåller sig till det. Enligt regeringens

⁴⁰ <http://www.regeringen.se/sb/d/12866/a/142681>

proposition kan en konsekvens vara att en ökad konkurrens mellan olika kategorier av rådgivare uppkommer.⁴¹ Kommer en ökad konkurrenssituation i så fall att påverka utbudet av tjänster och revisorers förhållningssätt till sina kundföretag?

1.3 Problemformulering och frågeställning

För att studera möjliga nya marknader för revisorer och revisionsbyråer behöver vi särskilt beakta hur nuvarande revisionsbyråers tjänsteutbud ser ut med avseende på dess kärnkompetens. En intressant aspekt som ska tas hänsyn till i studien är vad som utmärker revisionsbyråernas nuvarande kundrelationer och hur konkurrenssituationen på revisorernas marknad ser ut. Vidare är det av full betydelse att undersöka hur dessa faktorer kan komma att förändras efter avskaffandet vilket motiverar forskning inom detta område. Ett identifierat problem som gör det högst intressant att basera studien på och fördjupa oss inom avses besvaras genom följande frågeställning:

- Vilka nya marknader och tjänster kan komma att bli aktuella vid ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten?
 - Vilka åtgärder avser revisionsbyråerna att vidta för att bidra till skapandet av efterfrågad revision?

1.4 Syfte

Syfte med uppsatsen är att i samband med ett förslag om revisionsplikts avskaffande för vissa företag i Sverige:

- redogöra för ett antal revisionsbyråers inställning till förslaget huvudsakligen utifrån byråernas nuvarande verksamhet
- redogöra för ett antal småföretags inställning till förslaget huvudsakligen utifrån hur de uppfattar revisorns arbete idag
- redogöra för möjliga nya marknader för revisorer och revisionsbyråer
- kartlägga för möjliga effekter som kan uppkomma efter ett avskaffande med hjälp av utfallet i Danmark.

1.5 Avgränsning

En slopad revisionsplikt för "små" bolag i Sverige har det diskuterats och skrivits mycket om och det gjorde att vi var tvungna att begränsa oss väldigt mycket vid val av frågan.

I vår studie har vi avgränsat oss till de intressenter som är mest berörda av ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten och därmed lägger vi fokus på små aktiebolag och revisionsbyråer. Vår avgränsning till små aktiebolag grundas på att det är de företag som kommer att omfattas av regleringen. Vi har studerat avskaffandet utifrån företagets och revisionsbyråernas perspektiv och vilket ställningstagande och åsikter de har kring en

⁴¹ Prop. 2009/10:204, s. 99

eventuell valmöjlighet av revision. En ny infallsvinkel som vi har valt att studera och undersöka närmare vad gäller både små företag och revisionsbyråerna är vilken ny marknad och nya tjänster som kan komma att vara aktuella. Fokus har ytterligare lagts på att se hur små företag och revisionsbyråerna kommer att påverkas som helhet. Hur utfallet ser ut i de EU-länder som redan har avreglerat revisionsplikten har vi begränsat oss till Danmark, med fokus på företag som inte är lagtvingade att ha en revisor. Vi har även vänt oss till en dansk revisionsbyrå för att få synpunkter på hur avskaffandet påverkat dem.

Att studera alla intressenter i Sverige som kommer att påverkas av slopad revisionsplikt var i stort sett omöjligt med tanke på de resurser och tiden som var tillgänglig under uppsatsens skrivande. Val av intervjuobjekt grundats på den geografiska närheten till oss, deras möjlighet och vilja att ställa upp på en intervju men även på den tillgängliga tiden som vi hade till förfogande.

1.6 Tidigare studier

Ämnet avskaffande av revisionsplikten är ett mycket aktuellt ämne sedan förslaget till avskaffandet kom upp. Under tiden har det gjorts många studier, undersökningar och utredningar. *"Avskaffande av revisionsplikten för små företag, SOU 2008:32"* är resultatet av utredningen som gjordes på begäran av regeringen. I utredningen redogörs bland annat för hur avskaffandet av revisionsplikten hänger samman med en anpassning till EU – regler och målen som ställs är att minska den administrativa bördan för företagen.

En mängd andra uppsatser på kandidat-, magister- och högre nivåer har skrivits och publicerats, där ämnet har studerats från olika perspektiv. I de flesta studier har största fokus lagts på, hur och i vilken grad, de olika parterna kommer att påverkas vid ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten.

En studie av Pereira P. E., Kiö V., Nilhäll M. 2008, har bland annat behandlat hur utfallet och effekterna av en slopad revisionsplikt i Danmark kan appliceras på Sverige. Karlsson J., Ljung V., 2009, undersöker hur små aktiebolag och revisionsbyråerna påverkas vid avskaffandet av revisionsplikten.

Trots att många studier har gjorts inom området anser vi att det är ett mycket intressant ämnesområde och verkligen dagsaktuellt. Till skillnad från de flesta har vi valt att nischa oss inom avskaffandet av revisionsplikten och har valt en ny inriktning, nämligen *"alternativa tjänster till revision"*. Vår studie bygger på att redogöra för revisionsbyråernas och småföretagens inställning till avskaffandet av revisionsplikten. Vi kommer även att lägga fokus på och redogöra för möjliga nya marknader för revisorer och revisionsbyråer. Vidare kommer vi att redogöra för utfallet i Danmark efter avskaffandet.

2. Metod

Nedan presenteras vilka metodologiska överväganden vi har gjort och hur vi valt att utforma vår studie samt vårt tillvägagångssätt vid informationsinsamling. Det framgår även vilka kontaktpersoner vi utsett och hur vi har gått tillväga för att göra detta urval.

2.1 Metodologiska överväganden

2.1.1 Positivistisk eller hermeneutisk vetenskapsteori

Kunskapsteorin innehåller två olika synsätt gällande vetenskapsteori, nämligen den positivistiska vetenskapsteorin och den hermeneutiska vetenskapsteorin. Dessa två olika synsätt leder sedan vidare in på om det är en kvantitativ eller kvalitativ metodteori som tillämpas. Positivismen innebär att endast det som är verkligt och iakttagbart är det som bör vara objekt för empirin. Vetenskapens mål är här att förklara och avbilda verkligheten som den verkligen är och det är viktigt att göra en åtskillnad mellan fakta och värderingar. Hermeneutiken försöker istället förstå hur andra personer upplever sin situation och enligt detta synsätt går det inte alltid att skilja mellan faktaomdömen och värdeomdömen.⁴²

Då vår studie går ut på att ta reda på vilka eventuella nya marknader och tjänster som revisionsbyråer kommer att erbjuda, om avskaffandet av revisionsplikten går igenom, samt hur de ska bidra till att skapa en efterfrågestyrd marknad för revision, tillämpar sig det hermeneutiska synsättet bäst som utgångspunkt för vår studie. Detta då undersökningen bygger en hel del på respondenters enskilda värdeomdömen angående avskaffandet. Vi försöker på så vis inte avbilda den exakta sanna verkligheten utan försöker istället förstå hur andra uppfattar den och vad de tror kommer att hända när en efterfrågestyrd revision införs.

2.1.2 Typ av undersökning

Klassificering av en studie görs med hänsyn till vilket syfte man utgår ifrån, hur omfattande undersökningen ska vara, hur studiens upplägg ser ut och vilken metodteori som valts. De typer av undersökningar som tas upp i Lundahl och Skärvad är, explorativa -, beskrivande -, förklarande -, diagnostiska - och utvärderande undersökningar.⁴³

Explorativa undersökningar, även kallade förberedande, är ofta uttryckta i hypoteser och har som syfte att redogöra för det som redan tidigare är känt i ämnet. Något som ofta förekommer i explorativa undersökningar är expertintervjuer, litteraturgenomgång och

⁴² Lundahl & Skärvad, 2009, s. 38-44

⁴³ Ibid, s. 46

enklare fallstudier.⁴⁴ Vi redogör i och för sig till viss del saker som redan är känt i ämnet då vi delvis använder oss av sekundärdata och beträffande expertintervjuer skulle våra intervjuer med revisionsbyråerna kunna utgöra denna del. Vår studie är dock inte utformad kring en hypotes vilket gör att denna typ av undersökning inte är fallet för vår studie.

Beskrivande undersökningar, även kallade deskriptiva, kan vara av mycket varierande slag och har till syfte att beskriva valt ämne. Därav kan en beskrivande undersökning både vara kvantitativ som kvalitativ.⁴⁵

Förklarande undersökningar, även kallade för orsaksförklarande i samband med kvantitativa studier, går ofta ut på att pröva hypoteser och besvara frågan varför. Vid kvalitativa studier betonas förklarande undersökningar snarare som förståelseinriktade. Det hör ihop genom att det inte går att förklara något förrän man själv har uppnått förståelse för detta något.⁴⁶ För att koppla till vårt hermeneutiska synsätt som handlar om att uppnå förståelse gör vi en form av förklarande undersökning. Till en början beskriver vi endast vad förslaget om avskaffandet av revisionsplikten innebär. Vi försöker därefter skapa oss en förståelse av vad detta kommer att innebära för att sedan även försöka skapa en förståelse för hur företag samt revisionsbyråer ställer sig inför frågan hur en efterfrågestyrd revision tros se ut.

Diagnostiska undersökningar, innehåller ofta både spår av kvantitativa och kvalitativa slag och anspelar på att finna orsaken bakom en viss företeelse.⁴⁷ I vår studie försöker vi finna orsaken till företagets och revisionsbyråernas inställning till förslaget om frivillig revision och om detta förslag kan vara en orsak till att nya marknader och tjänster uppstår inom revisionsbranschen.

Utvärderande undersökningar, är precis som det låter en undersökning som syftar till att utvärdera en viss åtgärd, t.ex. effekterna av lagstiftning. Dessa kan vara både kvantitativa och kvalitativa.⁴⁸ Man kan även tycka att vi borde göra en utvärderande undersökning och vi håller med om det till viss del. Då förslaget ännu ej gått igenom vid skrivandets stund så anser vi att det ligger för mycket fokus på utvärderande med hänsyn till ovan nämnda exempel, effekterna av en lagstiftning. Då avskaffandet av revisionsplikten ännu bara är ett förslag och alla kringbestämmelser ännu inte är fastställda går det inte att utvärdera effekterna utan endast vad som tros komma att hända på grund av förslaget. Därav lämpar det sig inte att göra en utvärderande undersökning.

⁴⁴ Lundahl & Skärvad, 2009, s. 47

⁴⁵ Ibid

⁴⁶ Ibid, s. 48

⁴⁷ Ibid

⁴⁸ Ibid, s. 49

Med utgångspunkt från studiens upplägg kan en undersökning antingen vara av experimentell, eller av icke- experimentell karaktär. För vår studie är det en fråga om en icke- experimentell undersökning vilket i sin tur utesluter att den skulle vara kvantitativt inriktad.⁴⁹

2.1.3 Kvantitativ eller kvalitativ

En kvantitativ studie går alltid ut på att mäta något, antingen för att beskriva eller förklara en sak med siffror. Vid beskrivning gäller det att mäta och beskriva en viss företeelse, medan om man ska förklara något innebär det ofta att man kvantitativt försöker förklara sambandet mellan olika egenskaper.⁵⁰

En kvalitativ studie är när man analyserar sig fram med hjälp av ord och kvalitativ data till en slutsats. De som studeras är ens utgångspunkt och syftet är att beskriva, analysera och förstå dessa människor. Vid en kvalitativ analys är man intresserad av hur världen uppfattas att vara och inte hur den verkligen är.⁵¹

Som tidigare sagts är vår studie icke- experimentellt betingad vilket innebär att den borde vara kvalitativ. Då vi utgår från ett hermeneutiskt synsätt som innebär att man förklarar verkligheten utifrån hur den uppfattas tyder även det på att vår studie borde vara kvalitativ. Detta är dock bara en av anledningarna till varför vi tyckte det var lämpligast med en kvalitativ analys. I och med att vi ska genomföra personliga intervjuer och försöka att få reda på småföretags och revisionsbyråers åsikter passar en kvalitativ analys bättre då vi får ut mer av det än om den skulle vara kvantitativ. Vi håller också vår problemfrågeställning relativt öppen för att kunna anpassa den och ändra den i förhållande till vad för sorts information vi lyckas få fram under våra intervjuer. Att vara beredd att ompröva sin problemställning och metod är även det något som är typiskt för den kvalitativa metodteorin.⁵²

2.2 Primärdata

2.2.1 Val av primärdata

Vi har valt att göra personliga intervjuer med ett antal företag och revisionsbyråer. Intervjuer kan i huvuddrag vara antingen standardiserade eller icke-standardiserade. Intervjuer som är standardiserade har förhandsbestämda frågor man ska utgå ifrån och till och med i en

⁴⁹ Lundahl & Skärvad, 2009, s. 50

⁵⁰ Ibid, s. 94

⁵¹ Ibid, s. 101

⁵² Ibid, s. 102

förutbestämd ordning. Intervjuer som är standardiserade ska ske på samma sätt med alla respondenter.⁵³

Icke-standardiserade även kallade ostandardiserade intervjuer är mera fria där frågeformuleringen och ordningsföljden inte har en bestämd form som måste följas till punkt och pricka. Detta skapar en mer situationsanpassad intervju som ofta är bättre så länge man uppnår sitt syfte med informationsbehovet.⁵⁴

Utöver dessa två huvudkategorier av intervjutyper finns det något som kallas semistandardiserade intervjuer. Semistandardiserade intervjuer är ett mellanting mellan standardiserade och icke-standardiserade intervjuer. Det innebär att man har vissa förutbestämda frågor som ska ges till alla svarspersoner, det är dock tillåtet att ställa utvecklingsfrågor under pågående intervju. Här behöver heller inte någon förutbestämd ordning bland frågorna existera.⁵⁵

Denna studie är gjord genom de semistandardiserade intervjuerna. På så sätt har vi kunnat be respondenten att utveckla sina tankar kring vissa frågor och det har även bidragit till att skapa en mer avslappnad stämning. Då respondenten får svara fritt på våra frågor får vi en mer djupgående analys än om vi hade haft förutbestämda svarsalternativ. Vi vill inte endast ta reda på information kring avskaffandet av revisionsplikten utan även hur olika personer tänker kring avskaffandet. Detta för att få fram vilka värderingar, åsikter och attityder som ligger till grund för deras åsikter. Dessa faktorer är även något som kännetecknar de semistandardiserade frågorna och tyder på att vår kvalitativa ansats lämpar sig bäst.⁵⁶

Vid kontakten med en revisionsbyrå och ett företag i Danmark har vi fått frånga den personliga intervjun framförallt på grund av att våra respondenter inte hade tid att träffas och att det både hade blivit dyrt och ett språkmässigt problem. Vi löste det genom att skicka våra frågor via mejl som våra respondenter fick svara på i lugn och ro och sedan skicka tillbaka till oss för sammanställning och analys.

2.2.2 Alternativ till intervju

Andra alternativ till en intervju vid en kvalitativ analys är att genomföra observationer. Observationer kan genomföras på olika sätt och kan vara både kvalitativa som kvantitativa. Observatören kan vara mer eller mindre delaktig, ibland ingår observatören i det sociala sammanhang som studeras eller så gör man en åtskillnad mellan observatör och

⁵³ Lundahl & Skärvad, 2009, s. 115

⁵⁴ Ibid

⁵⁵ Ibid, s. 116

⁵⁶ Ibid

studieobjektet. Några andra kriterier är hur pass intensiv eller till och med obefintlig interaktion mellan observatör och studerat objekt som förekommer.⁵⁷

Vi har valt bort att göra en observation då den är än mer tidskrävande än att genomföra intervjuer och det hade dessutom varit svårt att få fram rätt data att dra slutsatser utifrån med hjälp av observation. Vårt ämne lämpar sig helt enkelt inte för att göra en observation då det är svårt att genom att studera folk få fram deras värderingar kring en kommande lagförändring.

2.2.3 Val av respondenter

Vi har intervjuat både revisionsbyråer och företag som kommer omfattas av förslaget. Att vi vände oss till revisionsbyråer är självklart då de är en av huvudaktörerna som innefattas av förslaget. De besitter också rikligt med kunskap inom området. Det finns dock ett problem angående att använda sig av revisionsbyråer och det är att det är ett känsligt ämne för dem och att de kan frisera verkligheten och ge en förvrängd bild av den. Trots detta kan de vara viktiga att ha med i denna studie så länge man är medveten om riskerna.⁵⁸

Vid val av såväl revisionsbyråer som företag har vi vänt oss till en stor variationsbredd. Detta med tanke på storlek, bransch hur länge de har varit verksamma mm. för att få ett så stort informationsinnehåll som möjligt.⁵⁹

Det märks att många revisionsbyråer har haft fullt upp med att färdigställa årsbokslut och det är dessutom deklARATIONSTIDER då vi fått några avslag på grund av tidsbrist trots att de sagt att vårt val av ämne varit av intresse. Det har även framgått att ämnet är något känsligt då förslaget ligger så nära i tiden och vissa inte riktigt velat avslöja hur planerna ser ut för framtiden. Det har vi dock avhjälpt genom att erbjuda dem att vara anonyma i vår uppsats vilket de flesta då valt att utnyttja.

Att hitta företag som är inom gränsvärdena för att välja frivillig revision eller ej har varit betydligt svårare än vad vi hade kunnat tänka oss. Detta då gränserna angående förslaget är satta väldigt lågt och trots att det omfattar cirka 72 % av alla aktiebolag så är dessa aktiebolag svåra att hitta. De är svåra att hitta dels på grund av att de inte syns och marknadsförs så mycket på grund av sin storlek och att det varit svårt att hitta fakta om aktiebolagens omsättning mm. som är trovärdig och uppdaterad för att se om de överhuvudtaget är inom gränsvärdena. Vi har även varit ute efter att hitta företag inom vitt skilda branscher för att göra vår analys och informationsinnehållet bredare. De företag vi till sist har kontaktat har varit positiva och gärna ställt upp för intervju.

⁵⁷ Lundahl & Skärvad, 2009, s.123

⁵⁸ Holme & Solvang, 1991, s. 114

⁵⁹ Ibid

2.2.4 Utformning av intervjuguide

Vi har som tidigare nämnts valt att intervjua både revisionsbyråer och aktiebolag som kommer påverkas av en frivillig revision. Vi har därigenom utformat olika intervjuguides till de olika typerna av respondenter. Vårt syfte med intervjuerna är att ta reda på hur respektive part ställer sig till ett avskaffande av revisionsplikten och vilka nya marknader och tjänster som kan tänkas uppstå på grund av avskaffandet. Exakt hur dessa intervjuguides såg ut finns att se i bilaga 1- 4. Då förslaget ännu ej gått igenom här i Sverige valde vi även att se hur det gått efter avskaffandet i Danmark. Vi gjorde specifika intervjufrågor som riktade sig till en revisionsbyrå och till ett företag i Danmark. Dessa intervjuer genomfördes dock endast via mejl till stor del på grund av kostnad, tid och språket.

I frågorna som riktade sig till företag i Sverige har vi försökt utforma frågor om deras nuvarande situation och hur de tror den kommer förändras angående avskaffandet av revisionsplikten. Vi har i dessa frågor eftersträvat att sätta oss in i företagarens synvinkel och vilka attityder som ligger till grund för deras värderingar i frågan.

Till revisionsbyråerna i Sverige har vi ställt frågor angående hur de ska agera på ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten. Vi har haft som syfte att få reda på vilka nya marknader och tjänster som kan komma att bli aktuella samt hur de ska göra för att bidra till en efterfrågestyrd marknad av revision.

Vi har även försökt få en bild av hur väl företagets åsikter stämmer överens med hur revisionsbyråerna tänker. Hur pass oroliga revisionsbyråerna borde vara för att tappa sina kunder för att företagen helt enkelt kommer att välja bort revision och vad revisionsbyråerna kan göra för att försöka behålla sina kunder.

Som sagts tidigare har vi även utformat frågor till en revisionsbyrå i Danmark. På så sätt har vi fått ytterligare fakta och personliga åsikter från en aktiv revisor som upplevt vilka effekter ett avskaffande av revisionsplikten kan få.

För jämförelsens skull valde vi även att kontakta ett företag i Danmark för att se om företagets erfarenheter stämde överens med det revisorn uppgett. Dessa frågor liknar de vi använt oss av vid intervjuer till företag i Sverige men med fokus på vad som hänt efter avskaffandet och hur de valt och tänkt angående att behålla sin revisor eller inte.

2.3 Sekundärdata

2.3.1 Val av sekundärdata

*Med sekundärdata ("andrahandsdata") avses data och information som finns dokumenterat om ett visst fenomen, men som inte är insamlat eller sammanställt primärt för den egna studien.*⁶⁰

I och med att avskaffandet av revisionsplikten är ett aktuellt ämne finns ej så mycket litteratur att tillgå. Vi har dock tagit Tobias Svanströms avhandling beträffande "*Revision och rådgivning, efterfrågan, kvalitet och oberoende*", som utgångspunkt för vår studie. Det är denna vi har utgått från i vårt teoriavsnitt och därmed tillämpat i vår analys och utformning av hela uppsatsen. Denna avhandling har hjälpt oss mycket både gällande fakta till teoriavsnittet och med inspiration till våra frågor vi ställt till både företag och revisionsbyråer.

Då vår studie handlar om vilka nya marknader och tjänster som kan uppstå på grund av avskaffandet av revisionsplikten samt hur olika parter kan bidra till och hur de tänker kring en efterfrågestyrd revision har vi först valt att belysa vad förslaget om avskaffandet av revisionsplikten innebär. För att göra detta har vi använt oss utav regeringens utredning, *Avskaffande av revisionsplikten för små företag*, SOU 2008:32 och regeringens proposition, *En frivillig revision*, 2009/10:204, som innehåller information om hur förslaget tagits fram och varför. Vi har även använt oss av olika pressmeddelande från regeringens hemsida för att få tillgång till ny information snabbt och olika branschspecifika tidningar och artiklar.

Metodböcker vi har använt oss av är framförallt Lundahl och Skärvads, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, och *Forskningsmetodik* av Holme och Solvang.

Andra sekundära källor vi använt oss av är Bolagsverkets hemsida, Allabolag och Företagsfaktas hemsida med företagsinformation. Dessa sidor har vi dock bara använt som sökmotorer för att se vilka aktiebolag som kan ha verksamhet som är inom förslagets gränsvärden för att veta vilka företag vi kan vända oss till. Vad gäller Danmark har vi använt oss av det danska bolagsverkets hemsida för att få tillgång till utvärderingen av den slojade revisionsplikten i Danmark. Andra hemsidor vi använt oss av är de olika företagens och revisionsbyråernas egna hemsidor men endast i syfte att förbereda oss inför intervjuerna.

2.3.2 Källkritik

Informationen hämtad från regeringens utredning om avskaffande av revisionsplikten för små företag kan antas vara pålitlig och noggrant utförd. Man ska ändå ha i beaktande att information hämtad från regeringen innehåller politiska värderingar. Detta då de som tagit

⁶⁰ Lundahl & Skärvad, 2009, s. 131

fram förslaget tror på ett avskaffande av revisionsplikten och därmed försöker övertyga andra om samma sak.

Branschspecifika tidningar och artiklar kan även de vara vinklade då de riktar sig till dem som omfattas av förslaget. Förslaget är för många ett känsligt ämne som antingen vinklas för att uppmuntra och övertyga om dess positiva effekter eller för att göra motstånd.

Bolagsverket, Allabolag och Företagsfaktas sökmotorer angående information om företagens omsättning, antal anställda osv. kan givetvis innehålla felaktiga eller ej uppdaterade uppgifter om företagen. Vi är dock inte oroliga över detta då vi även frågat valda företag om dessa uppgifter för att fastställa om de ligger inom gränsvärdena. Dessa uppgifter är inget vi behöver publicera i vår studie utan är bara för att kunna klassificera företagen vilket även gör att källans betydelse inte är av lika stor vikt.

3. Teori för revision och rådgivning

Nedan redogör vi för vad revision innebär samt vad det är som ingår i en revisors roll och uppgifter. Vi koncentrerar oss sedan på teorier och modeller, bland annat Agentteorin och Relevansmodellen baserade på Tobias Svanströms avhandling beträffande "Revision och rådgivning, efterfrågan, kvalitet och oberoende".

3.1 Definition av revision

Termen "revision" har ursprung i det latinska ordet "reviderare" och som innebär att "se tillbaka".⁶¹ Enligt FAR definieras begreppet revision enligt följande: "revision är att med en professionellt skeptisk inställning planera, granska, bedöma och uttala sig om årsredovisning, bokföring och förvaltning".⁶²

3.1.1 Revisorns uppgifter och redovisningens kvalitet

Den svenska aktiebolagslagen, kap 9 1§, ställer krav på att alla aktiebolag ska ha minst en revisor. I enlighet med ABL 9:3 är revisorns uppgifter att revidera bolagets årsredovisning och bokföring men även styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Resultatet av den granskning, som en revisor utför varje år, ska redovisas i en revisionsberättelse. Det kan förekomma två typer av revisionsberättelser, ren- respektive oren revisionsberättelse. Den rena revisionsberättelsen innehåller inga anmärkningar av en revisor, medan den orena revisionsberättelsen lämnas med anmärkningar där felaktigheter anges angående lag och god redovisningssed. Vad gäller den rena revisionsberättelsen, bekräftar revisorn fastställandet av resultat- och balansräkning,⁶³ då informationen är av väsentlig betydelse för omvärlden och måste redovisas på ett korrekt sätt.⁶⁴ Förslag i förvaltningsberättelsen anger ramar till hur resultatet disponeras och därmed befrias verkställande direktören och styrelseledamöter från ansvaret.⁶⁵

Bolagets intressenter ska kunna lita på bolagets ekonomiska information som redovisas utåt men också förvaltningsberättelsen och revisorns uppgift är att säkerställa kvaliteten på den informationen.⁶⁶ Med kvalitetssäkrandet som grund är revisorns kontroll av den finansiella informationen väsentlig och nödvändig.⁶⁷

⁶¹ Moberg, 2003, s. 30

⁶² FAR, Revision - en praktisk beskrivning 2006, s. 19

⁶³ Svanström, 2004, s. 53

⁶⁴ Moberg, 2003, s. 31

⁶⁵ Svanström, 2004, s. 53

⁶⁶ FAR, Revision, en praktisk beskrivning 2006, s. 19

⁶⁷ Moberg, 2003, s. 31

Revision av bolagets ekonomiska information och upprättandet av revisionsberättelsen utan några avvikelser, utgör och står som en kvalitetsstämpel på den finansiella informationen som bolaget lämnar åt sina intressenter.⁶⁸ Syftet med revisionen är framförallt att trovärdigheten angående bolagets ekonomiska information ska öka gentemot företagets intressenter⁶⁹ och därmed bidrar revisionen till att både näringslivet och hela samhället fungerar på ett effektivt sätt.⁷⁰

Om företagets redovisning däremot inte granskas kan kvaliteten på redovisningsinformationen förväntas minska. En av anledningarna till detta kan vara att motivationen att hantera redovisningen på ett korrekt sätt sjunker i samband med vetskapen om att man ej längre blir granskad.⁷¹

3.1.2 Revisorns olika roller

En revisor kan anta olika roller beroende på vilket perspektiv den agerar ifrån. Det talas i FAR:s revisionsbok (2006) om att en revisor kan agera antingen som "granskare" eller som "rådgivare". Dessa två revisorsroller skiljer sig åt i mening om rollen styrs av lagar, såsom aktiebolagslagen och revisorslagen eller om den styrs av vilket behov kunden har.⁷²

Det som är karakteristiskt och kännetecknar rollen som "granskare" är att revisorn utför kontroll i klientens bolag⁷³ och utövar "revisionsverksamhet i revisorslagens mening". I denna roll bedriver revisorn granskning av förvaltning eller av bolagets finansiella information. En rapport om den utförda lagstadgade revisionen lämnas där revisorn förmedlar en åsikt som den har skaffat sig till det granskade materialet. Till rollen "granskare" föranleds också rådgivning som revisorn har utövat i anslutning till revisionsuppdraget⁷⁴ som i Svanström (2004) benämns för "revisionsnära rådgivning".

Vid rollen så kallad "rådgivare" eller som Moberg (2003) kallar för konsultrollen utövar revisorn fristående rådgivning där kunderna vänder sig och anlitar en revisor främst på grund av dens kompetens och erfarenhet som en revisor besitter. Under den fristående rådgivningen tillhandahåller en revisorn tjänster som formas mer utifrån uppdragsgivarens

⁶⁸ Svanström, 2004, s. 53

⁶⁹ Moberg, 2003, s. 31

⁷⁰ FAR, Revision - en praktisk beskrivning 2006, s. 19

⁷¹ Svanström, 2008, s. 41

⁷² Svanström, 2004, s. 54

⁷³ Moberg, 2003, s. 37

⁷⁴ FAR, Revision - en praktisk beskrivning, 2006, s. 127

behov. Tjänsterna är främst av en konsultativ natur som sker efter kundens önskan och förväntning⁷⁵ men lagar och god sed begränsar rådgivningens omfattning.⁷⁶

I Svanströms studie (2004) belyses att företaget förväntar sig att kunna rådfråga revisorn och få konsultation både i relation med revisionen men också vid andra tillfällen. Vidare menar Svanström (2004) att i de flesta fall köper ett företag både revision och tjänster av konsultativ natur från en och samma revisionsbyrå. Fördelen med detta är att revisorn gör sig bekant med företagets verksamhet samtidigt som företaget får möjlighet att rådfråga revisorn samt ta del av dennes kompetens och erfarenhet.⁷⁷

3.2 Teoretisk referensram

Det finns ett visst behov av information för att ett företags intressenter ska kunna bilda sig en uppfattning om företaget. Behovet av information diskuteras här ifråga om relationen som uppkommer mellan en investerare och företagsledningen. Företagsledningen har ett informationsövertag jämfört med investeraren vilket gör att ett matchningsproblem uppkommer trots att båda kan vara villiga att göra affärer. Informationsövertaget kan leda till att ledningen har en bättre uppfattning än vad investeraren har om investeringens framtida avkastning. Investeraren utsätter sig på så vis för en risk då det råder en hög andel osäkerhet kring hur sannolika ledningens prognoser är. Ledningen har motiv att ge sken av en positiv avkastning vilket kan ge en snedvridning av informationen.⁷⁸

Matchningsproblem kan även uppkomma efter att en affär väl har ägt rum, då ledningen har incitament att bruka kapitalet för egen vinning. Det uppkommer i och med det en risk att företagsledningen inte agerar i investerarens intresse. Denna aspekt av matchningsproblemet är något vi kommer att gå djupare in på inom det som kallas agentproblemet.⁷⁹

Redovisning och revision kommer här in som ett viktigt organ för att tillgodose att informationen som lämnas av företagsledningen är granskad och säkerställd vilket mildrar dessa båda matchningsproblem.⁸⁰

⁷⁵ Svanström, 2004, s. 54-55

⁷⁶ FAR, Revision - en praktisk beskrivning, 2006, s. 127

⁷⁷ Svanström, 2004, s. 55

⁷⁸ Svanström, 2008, s. 16-17

⁷⁹ Ibid, s. 17

⁸⁰ Ibid

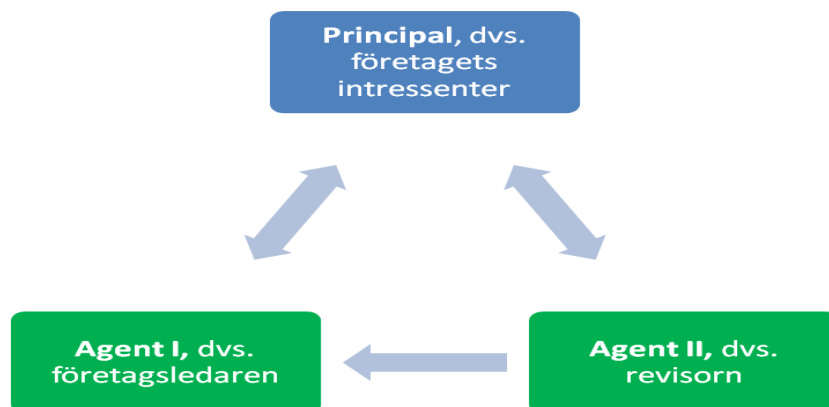
3.2.1 Agentproblemet

Agentproblemet uppstår efter det att investeringen har skett och det uppkommer istället ett problem huruvida företagsledningen agerar i investerarens intresse eller i sitt eget. ”Agentproblemen uppkommer till följd av att a) önskemål och målsättningar skiljer sig åt mellan företagsledare och utomstående ägare och b) det är svårt eller dyrt för utomstående ägare att försäkra sig om vad företagsledaren faktiskt gör.”⁸¹

Kravet att alla bolag ska revideras av en oberoende revisor härstammar från att vi inte litar på att företagsledaren redovisar tillförlitlig information på egen hand.⁸² Ett sätt att försöka komma tillrätta med agentproblemet är att införa en styrelse i bolaget som har till uppgift att tillgodose investerarens intressen och se till att företagsledningen handlar utefter det. Lagstiftningen är på sätt och vis även den ett skydd då den kräver att en viss nivå på den ekonomiska informationen upprätthålls.⁸³

I vår studie handlar det om små företag vilket gör att matchningsproblemet ligger mellan företagets ägare och någon som inte har direkt insyn i företaget t.ex. andra intressenter som långivare, skatteverket, kunder och leverantörer. Dessa intressenter blir då företagets principaler medan företagsledaren blir agenten. Enligt agentteorin försöker alltid människan sträva efter att maximera sin egen nytta då människan är svag, opålitlig och i behov av kontroll och övervakning.⁸⁴ Företagets principaler, dvs. intressenterna, kan därför ha behov av att anlita en revisor för att kontrollera agenten, dvs. företagsledaren. Revisorn kan på så sätt ses som att principalen anställer en andra agent för att kontrollera den första agenten. För att klargöra detta förhållande har vi skapat en modell:

Figur 1 Agent- principalförhållandet

Bildkälla: Egen modell

⁸¹ Svanström, 2008, s. 18

⁸² Ibid, s. 20

⁸³ Ibid, s. 19-20

⁸⁴ Ibid, s. 22 och 26

Agentteorin fungerar ofta helt eller delvis vid studier av efterfrågan på revision. Därför har vi liksom Svanström valt att utgå från agentteorin som ramverk för att analysera företags val av revision och nyttan med det.⁸⁵ Vi ska även koppla det till vilka andra tjänster företagen efterfrågar och på så sätt även indirekt spegla vilka nya marknader och tjänster som kan uppstå för revisionsbyråerna. Något som företagen efterfrågar allt mer och som även revisionsbyråerna erbjuder allt mer är rådgivning vilket vi nu ska komma in på.

3.3 Valet av och behovet av rådgivning i små företag

Till skillnad från revision är ekonomisk rådgivning frivilligt och är upp till vart och ett av företagen att själv besluta om de behöver det eller ej. Så mycket som 70 % av alla företag väljer att anlita sin revisionsbyrå för att även utgöra en rådgivande funktion. Att så många av företagen väljer att använda sig av revisionsbyrån vid rådgivning kan bero på att de redan skapat sig en relation och ett förtroende till byrån. Ett företag har enligt Abdel- Khalik (1990:298), två steg i sin beslutsprocess angående rådgivningstjänster:

- 1) Att utveckla och utföra tjänsten internt eller att anlita en extern konsult
- 2) Om extern konsult, ska konsulten anlitas från revisionsbyrån eller inte.⁸⁶

Vår studie fokuserar på små företag då det är de som omfattas av förslaget. Små företag skiljer sig på många sätt från andra företag, bland annat beträffande organisationsstruktur, komplexitet, ägarförhållande, ledarstil och hur deras konkurrenssituation ser ut.⁸⁷

Teoretiskt sett borde små företag satsa på sin kärnkompetens och i övrigt lita på extern kunskap. De bör därför köpa in rådgivningstjänster inom ekonomi för att de kanske inte har möjlighet att anställa någon ny eller utbilda någon. Små företagare brukar dessutom inte tillhöra dem med rätt utbildning och saknar därmed ekonomisk kunskap för att sköta redovisningsfrågor. Att köpa in extern kunskap från t.ex. banker, revisorer och jurister kan vara ett sätt för företagen att hålla sig uppdaterade med nya lagar och förordningar. Att använda sig av rådgivning kan även vara ett sätt att få tillgång till kompetens som är viktig för företagets överlevnad och kan hjälpa till att ge komparativa fördelar. Man ska dock komma ihåg att rådgivning inte handlar om ett envägsflöde gällande idéer från exempelvis en revisor till ett företag, utan båda parter måste aktivt bidra till kunskapsgenerering i form av utbyte av information. Intensiteten och användandet av rådgivningstjänster kan därav bero på vilken relation parterna lyckas skapa sinsemellan och vilket förtroende som byggs upp. På så sätt är varje fall unikt vilket kan skapa svårigheter för klienten att bedöma

⁸⁵ Svanström, 2008, s. 22

⁸⁶ Ibid, s. 42

⁸⁷ Ibid

rådgivningens kvalitet då jämförelser inte går att göra. Nyttan av rådgivning blir därigenom även den svår att bedöma. Övriga faktorer som spelar in angående i vilken omfattning småföretagen väljer att använda sig av rådgivningstjänster beror på företagets omfattning, komplexitet, vilken situation de befinner sig i och vilken ambition företagaren har att ta del av nya redovisningsstandarders.⁸⁸

3.3.1 Marknaden för rådgivning

Allt fler företag väljer att anlita extern kunskap när det gäller rådgivning, vilket kan bero på att företag idag har en högre innovationstakt och att det ställs krav på specialisttjänster som är lättare att få utifrån och att även outsourcingen av tjänster ökar. Det finns studier som visar att efterfrågan på rådgivningstjänster lär öka i framtiden. Paradoxalt nog så anlitar inte små företag rådgivningstjänster lika mycket som större företag. Egentligen är det småföretagen som är i mest behov av tjänsterna då de inte har lika hög kompetens och resurser. Dock finns det även studier som säger emot detta påstående och hävdar istället att små företag anlitar externa konsulter i större utsträckning om man ser till nerlagda kostnader i förhållande till antalet anställda.⁸⁹

Något man är överens om är att marknaden för rådgivningstjänster växer då efterfrågan är hög och dessutom fortsätter att öka. I vilken form rådgivningstjänster utförs varierar stort och likaså vilka aktörer som erbjuder den, t.ex. specialister, konsulter, branschorganisationer, privat- och offentlig sektor. Det finns en tidigare studie som visar att de mest använda källorna för rådgivning är revisorer, banker och jurister där det framförallt är bankerna och revisorerna som är mest efterfrågade angående rådgivning i små företag. Att man väljer att vända sig just till revisorer och banker kan bero på den expertkompetens de besitter vilket skapar ett stort förtroende för dessa aktörer.⁹⁰

3.3.2 Revisionsbyrån - en efterfrågad rådgivare

I samband med ett utökat tjänsteutbud från revisionsbyråerna anlitar allt fler företag revisionsbyrån angående rådgivning och inte endast i fråga om revision. Det utökade tjänsteutbudet kan härledas till att revisionsbranschen mognat och blivit allt mer konkurrensutsatt. Revisionsbyråerna är inte längre endast ett revisionsföretag utan ett kompetensföretag inom hela det ekonomiska området. Att kunna erbjuda både revision och rådgivning ger fördelar beträffande synergieffekter då tjänsterna är ömsesidigt beroende av varandra. Att revisorn redan sedan tidigare har bekantat sig med företaget gällande

⁸⁸ Svanström, 2008, s. 43-47

⁸⁹ Ibid, s. 44-45

⁹⁰ Ibid, s. 45-46

revisionsuppdrag kan innebära att revisorn har fördelar gentemot andra konsulter avseende rådgivning då revisorn redan har inblick i företagets verksamhet.⁹¹

Det riktas dock skrap kritik mot att revisionsbyråer även får erbjuda rådgivning i företag som de också utför granskningen i då revisorn ska inneha en roll som innebär objektivitet. Revisorn ska bidra till redovisningens kvalitet och öka redovisningens tillförlitlighet. För att dessa åtaganden ska uppfyllas gäller att även intressenterna som ställer krav på företagets revision tror på att revisorn rapporterar de felaktigheter som upptäcks. Att upptäcka felen brukar relateras till revisorns kompetens medan angelägenheten att rapportera upptäckta fel härleds till revisorns oberoende. Det råder alltså ett samband mellan redovisnings-/revisionskvalitet och revisorns kompetens och oberoende. Människan är behov av kontroll då man annars endast ser till sitt eget bästa. Revision kommer där in som en form av övervakning för att se till att minska den informationsasymmetri som råder mellan företagaren och dess intressenter. Om revisorn i detta läge inte håller sig oberoende leder det till en försämrad redovisningskvalitet som i sin tur kan vara vilseledande för företagets intressenter. Faktorer som kan påverka en revisors oberoende är:

- vilken ekonomisk grad revisionsklienten spelar för revisorn
- konkurrensen på revisionsmarknaden
- utförandet av rådgivningstjänster
- hur aktuell lagstiftning ser ut⁹²

3.4 Relevansmodellen

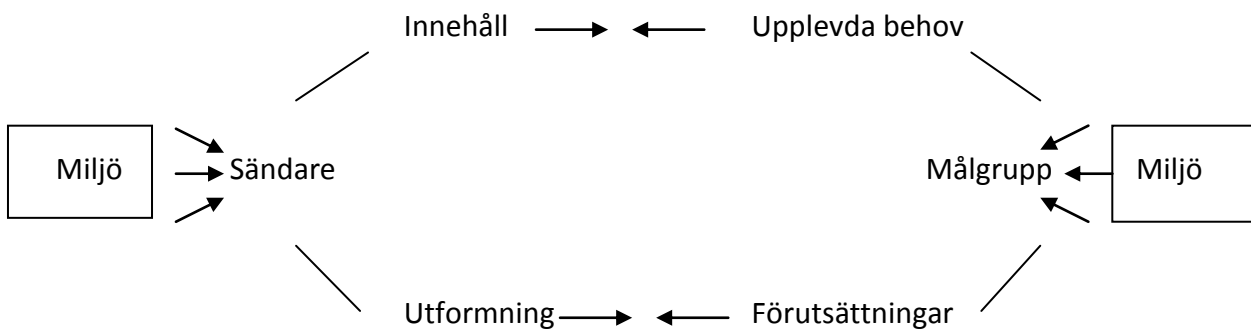
För att analysera företagets anlitan av en revisionsbyrå angående rådgivningstjänster finns den så kallade relevansmodellen. Viktiga förutsättningar för ett lyckat utbyte av information mellan rådgivare och företag är att företaget har ett förtroende gentemot rådgivaren och att rådgivaren sedan lyckas förmedla sitt budskap på ett sådant sätt att mottagaren förstår. Relevansmodellen är ett försök till att visa detta gap som kan uppstå mellan företagare och rådgivare.⁹³

⁹¹ Svanström, 2008, s. 59-68

⁹² Ibid, s. 69-77

⁹³ Ibid, s. 49

Figur 2: Relevansmodellen

Bildkälla: *Fri tolkning Nitsch (1989:2)*

Modellen ska läsas som om innehållet, dvs. informationen sändaren, här revisorn, delger måste vara relevant i förhållande till målgruppens, dvs. företagets behov och utformningen ska vara relevant i förhållande till målgruppens förutsättningar. Det upplevda gapet mellan rådgivare och företag kan anses bero på att de lever i olika världar och därav arbetar på olika sätt. Det är denna kulturkrock som ger upphov till att det finns ett gap och brist på relevans mellan företag och rådgivare. Företagaren har ofta en subjektiv utgångspunkt med en mer situationsanpassad relevans och vars arbetsuppgift är ett ständigt pusslande med att få klart allt i tid snarare än att göra allt på ett optimalt sätt. Rådgivaren däremot som ofta är akademiskt utbildad och har ett mer objektiva synsätt utgår vanligtvis från formella utredningar och analyser och har en mål- och medelsrationalitet. Dessa olikheter leder till ett gap mellan rådgivare, dvs. revisorn och företagare då rådgivaren vill göra upp en plan medan företagaren kanske går mer på intuition och att anpassa utefter situationen.⁹⁴

Enligt denna modell ställs det höga krav på att rådgivaren lär känna sin målgrupp och lyssnar till dennes behov för att rådgivningen ska bli lyckosam. Det är ofta här skillnader uppkommer då rådgivaren inte alltid lyssnar tillräckligt på vilka behov som efterfrågas och rådgivningen blir på så sätt felaktig utifrån företagets förutsättningar. Slutsatsen är att rådgivningstjänsterna på ett bättre sätt måste anpassas mer till efterfrågan. Dock är problemet att företagen inte alltid själva är medvetna om vilka behov som finns inom företaget. Utmaningen för rådgivaren är att få företagen att uppfatta behovet av rådgivning och då självklart att klara leverera råden på ett sådant sätt att klienten uppfattar och förstår innebörden av råden. Rådgivaren och företagen måste helt enkelt tala samma språk för att undvika att gapet dem emellan uppstår.⁹⁵

Att använda en extern rådgivare kan innebära en del negativa effekter enligt vissa företagare. Att låta en extern part sköta det ekonomiska området kan leda till att den interna kompetensen urholkas men även till minskad kontroll. Att kompetensen på sikt urholkas och att en extern part får så stor inblick i företaget kan även leda till att en

⁹⁴ Svanström, 2008, s. 49-50

⁹⁵ Ibid, s. 50

beroendeställning skapas. Företag kan även uppleva att rådgivaren försöker tjäna mer på merförsäljning och sälja på dem tjänster de egentligen inte behöver. Detta kan även relateras till att företaget inte alltid själv vet vad det har behov av och att det är svårt att avgöra kompetensen på rådgivningen man erhåller. Vid val av rådgivare och revisor är det ofta en fråga om rykte som spelar in hur stort förtroende en kund har för sin revisor. En annan viktig aspekt i fråga om företag väljer att använda sig av rådgivningstjänster är kostnaden. Företagen har ibland svårt att värdera nyttan i förhållande till kostnaden och är dessutom kritiska till hur arvoden faktiskt fastställs. Företagen anser även att revisorer avger onödigt långa rapporter vilket skapar ett gap, som relevansmodellen försökt att identifiera, mellan vad revisorn menar och det företaget tar till sig och därav även påverkar företagets värdering av nyttan i förhållande till kostnaden.⁹⁶

3.5 Utfallet i Danmark/Utvärdering av det danska utfallet

Till skillnad från Sverige har Danmark redan infört frivillig revision. Sedan år 2006 kunde de danska småföretagen frivilligt välja revision eller avstå från den. Som det tidigare framgår ligger de danska gränserna för balansomslutning och nettoomsättning på samma nivå som de svenska, bortsett från antalet anställda som i Danmark uppgår till 12 personer medan i Sverige till 3 personer.⁹⁷

Det danska bolagsverket, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, har genomfört och offentliggjort en undersökning där de har gjort utvärderingar av den slojade revisionsplikten. Vid utvärderingen av effekterna att låta revisionstjänsten vara frivillig har det identifierats ett antal faktorer. Redogörelsen av utvärderingen omfattar räkenskapsåret 2007.⁹⁸

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen i samarbete med det danska Skatteverket, SKAT, upplyser att 22,8 % av bolagen valt bort revision av de som har haft möjlighet att välja under räkenskapsåret 2007. Ett stickprov har genomförts på 448 bolag som har frånväljt revision vilket visar att 30,6 % av dessa bolag hade ett uttalande om granskning, "erklæring om review" eller bokföringstjänster från en statsauktorisert eller registreret revisor i deras årsrapport. Dessutom är det 6,7 % av de oreviderade årsrapporterna utarbetats av en revisor. I utvärderingen från år 2006 uppgår den totala andelen till 44,1 % av de bolag som valt bort revisionen men köpt in andra tjänster från en revisor medan för 2007 uppgår till 37,3 %.⁹⁹

⁹⁶ Svanström, 2008, s. 50-51

⁹⁷ Prop. 2009/10:204, sid. 53 och 71

⁹⁸ Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2009, s. 1

⁹⁹ Ibid, s. 2-3

Vidare har Erhvervs- og Selskabsstyrelsen utfört en utvärdering av redovisningskvaliteten där en analys, av i vilken omfattning företagen följer reglerna i årsredovisningslagen, har genomförts. Det har utförts ett stickprov och granskning på de inlämnade årsrapporterna med avsikt att hitta uppenbara fel vid överträdelse av Årsredovisningslagen. Vid en genomgång av årsrapporterna kunde det konstateras att de uppenbara överträdelserna framförallt gäller att man bryter mot de formkrav som finns vid upprättandet av årsbokslut och att man ej uppfyller de upplysningskrav som redovisningspraxis föreskriver. Dessa fel framkommer för det mesta på grund av okunskap som företagen har kring formkrav som lagstiftningen ställer. Felen behöver inte också inkludera kraven på att årsrapporten ska ge, enligt Årsredovisningslagen, en rättvisande bild av verksamhetens aktiviteter, resultat och den finansiella ställningen.¹⁰⁰ De vanligaste förekommande fel som framkom i oreviderade räkenskaper är hänförliga till bland annat:

- Att årsrapporterna inte innehåller de upplysningar som redovisningspraxis föreskriver och som krävs enligt Årsredovisningslagen.
- Att noter saknas eller inte överensstämmer med reglerna i Årsredovisningslagen.
- Att kraven på ledningens godkännande och/eller ledarens/ VD:s underskrift inte är uppfyllt.¹⁰¹

I utvärderingen ingår också undersökningarna från det danska Skatteverket och åklagare för grov ekonomisk brottslighet, Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet, SØK. Inom ramen för undersökningar som det danska Skatteverket har genomfört av bolagens deklarationer, framkommer det något fler fel i de skattedeklarationer vars den årliga rapporten är oreviderad. SØK:s undersökning visar att det endast gäller brott i samband med egendom och skattefrågor, då de konstaterade att de inte hade några kriminella brott som involverar företag med bortvald revision.¹⁰²

¹⁰⁰ Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2009, s. 4-5

¹⁰¹ Ibid, s. 6

¹⁰² Ibid, s. 10-11

4. Empiri

Studiens empiri bygger på sammanställning av de intervjuer vi har genomfört. All information nedan är baserad på personliga intervjuer eller i vissa fall informationsinhämtning via frågor baserade på mejlkontakt.

4.1 Intervjuer med revisionsbolag

4.1.1 Revisionsbyrå 1

Revisionsbyrå 1 är ett företag i Lund där det arbetar en auktoriserad revisor, en skattejurist på deltid och en som hjälper till med bokföringen.

På frågan *"vilka tjänster hon som revisor erbjuder?"* svarade hon *"allt mellan himmel och jord"*. Mest förekommande tjänster är revision, hjälp med bokslutsarbetet, redovisningsfrågor och intygsskrivande.

Som kunder har hon många bokföringsbyråer. Både beträffande att revidera själva bokföringsbyrån och att bokföringsbyrån i sin tur rekommenderar sina kunder att vända sig till henne som revisor. Hon har inte något riktigt stort företag som kund utan det är bara levebrödsföretag. Vad gäller revisorsarvode så får revisorn inte lämna något fast takpris. Men för de minsta företagen brukar det ligga på 10 000 kronor ifall man får allting serverat.

Revisorn hoppas på att hon har regelbunden kontakt med sina kunder, hon försöker det i alla fall, men har faktiskt för många kunder. Hon anser att hon nästan har för många kunder och för små.

Hon tänkte förbereda sig lite inför avskaffandet av revisionsplikten i och med att alla hennes kunder är små företag, men när gränserna är så låga nu så finns det ingen anledning. Med de första gränsnivåerna som har föreslagits (50 anställda osv.) hade hon knappt haft några kunder eller rättare sagt inga kunder kvar alls. I syfte att hålla sig uppdaterad samt förbereda sig lite inför avskaffandet, har hon gått en kurs vid namn *"Revisorns verktyglåda"* som handlade om avskaffandet av revisionsplikten samt intygsskrivande. Hon har förberett sig ytterligare inför avskaffandet av revisionsplikten då hon har sökt sig till att bli auktoriserad redovisningskonsult för ett och ett halt år sedan. Kursen *"Revisorns verktyglåda"* och auktorisation till redovisningskonsult är de enda åtgärder som hon tagit inför avskaffandet av revisionsplikten. Hennes kollegor från andra revisionsbyråer har diskuterat väldigt mycket kring ämnet och de är mycket oroliga över det. Om avskaffandet av revisionsplikten går igenom är intygsskrivandet något hon behöver utveckla sin kompetens ytterligare inom.

Hon har ingen direkt uppfattning om hur det har gått i andra länder som redan har avskaffat revisionsplikten. Endast att revisorn i Danmark inte är så renodlade revisorer som revisorerna i Sverige enligt hennes erfarenhet då hon har jobbat som ekonomichef och

revisor i Danmark. Hennes uppfattning är att revisorerna i Danmark har hjälpt till med bokslutsarbetet också.

Den enda marknadsföringskanal som hon använder sig av idag är söksajten Eniro med en årlig kostnad på 15 000 kronor, men hon har funderat på att gå bort från Eniro både för att reducera kostnaderna och av anledningen att hon redan har gott om kunder. Hon anser att hon inte har några behov av att marknadsföra sig då kunderna hittar henne ändå genom att hennes stamkunder rekommenderar henne samt bra rykte. Några av hennes kunder har vänt sig till henne då de var missnöjda med de stora revisionsbyråerna som de har anlitat. Hon tror att det kan bero på att kunderna upplever att de får lite mer personlig kontakt jämfört med vad de får på de stora revisionsbyråerna. Hon anser sig inte behöva satsa mer på marknadsföringen även när avskaffandet av revisionsplikten går igenom då hon har sina trofasta kunder. Redovisningsbyråerna har hon bra kontakt med och det bidrar också till att hennes kundkrets ökar genom att de rekommenderar henne som en revisor.

Varenda kund som hon har informerat om revisionsplikten avskaffande har, enligt henne, sagt att de tänker behålla henne som revisor trots avregleringen. Många av hennes kunders uppfattning är att om de klickar ut revisorn så bjuder de in Skatteverket på revision.

Det kvittar henne om revisionsplikten går igenom eller inte med tanke på antalet kunder som hon redan har, men hon förklarar vidare att Skatteverket är alltför panikslagna av hur de ska klara allt detta .

Hon tror inte att konkurrenssituationen kommer att ändras efter avskaffandet då hon har för många kunder i dagsläget och hon kommer att klara sig bra fram till pensionering. När det gäller prissättning, tänker hon inte göra rabatteringar, kanske istället höja priser i syfte att minska antalet kunder.

Hon är inte så positiv till förkortningen av mandatperioden från fyra år till ett. Det har varit bra med en mandatperiod på fyra år. Första året blir alltid dyrare för kunden eftersom det innebär en hel del informationsinsamlande och sen kan de följande åren bli billigare i och med att revisorn redan har den information om företaget som krävs.

Hon tycker att gränserna som har satts nu är mycket bra, de är inte för låga och inte heller för höga, det är bara levebrödsföretag som omfattas av regleringen. Med de höga gränserna som sattes innan så hade en hel yrkeskår blivit utan jobb, menar hon. Hon menar att företagsgranskning behövs framöver och att revisorer alltid kommer att finnas.

Företagen som väljer bort revisionen kommer att vända sig till revisionsbyråerna om de är bra men samtidigt är hon insatt i redovisningsbyråernas motivering om att de inte vill utföra redovisning och årsbokslut om företagen inte revideras. Hon menar att de faktiskt får hjälp av redovisningsbyråerna då de inte vill ha kunder som inte kommer att revideras.

Redovisningsbyråerna saknar ansvarsförsäkring och det är bara kvalificerade revisorer som måste ha det och när revisorerna inte längre utför granskning kommer kvalitén och pålitligheten av den finansiella informationen att försämrats, menar hon. Det kommer att leda till att externa intressenter ställer hårdare krav samt utför hårdare kontroll.

Faktorer som kan bidra till att många företag väljer bort revision är t.ex. kostnader som politikerna framhäver. Under löpande år kan Skatteverket komma till företag och utföra kontroll och se granskningen och det faktum kommer att leda till att många företag vänder sig till revisorer. Bara ordet "skatt" kommer att göra att alla väljer att ha kvar sin revisor eller återvänder tillbaka. Det blir ingen flykt av kunder på kort sikt efter avskaffandet, anser hon, men man vet inte vad som kommer att hända på långt sikt.

4.1.2 Revisionsbyrå 2

KPMG finns i nästan alla länder och är en av de fyra största revisionsbyråerna i världen. Det är många anställda över hela världen och på KPMG i Malmö arbetar 108 personer varav det är 22 auktoriserade revisorer och 9 godkända revisorer. Vår intervjukontakt är auktoriserad revisor och har varit det sedan 1996.

Revision är basen för deras näring men de erbjuder även tjänster inom rådgivning och skatt. I och med att basen för deras verksamhet är revision, är revisionen den största och mest efterfrågade tjänsten för närvarande. Efter revision kommer skatt och rådgivning som de har som mål att växa och ta marknadsandelar inom. Genom ett företagsförvärv förra året har utbudet av tjänster även utökats med ekonomiservice utöver övriga tjänster.

KPMG håller regelbunden och nära kontakt med sina kunder eftersom de lever av sina kunder. Kontakten är helt kundstyrd, många kunder tycker det är smidigare att skicka mejl, vissa tycker det är trevligare att ringa medan andra vill komma och träffa revisorerna personligen.

Om man tittar på antalet kunder så är huvuddelen små kunder, med det är de stora som står för den större delen av KPMG:s omsättning. Relativt sett är revisionsbyrån mest känd för att arbeta med stora företag, och bland dessa återfinns bland annat stora börsbolag som aktivt bidrar till att belysa KPMG:s särställning som ett ledande revisionsbolag.

De marknadsför sig väldigt olika beroende på vem marknadsföringen riktar sig till och beroende på vad som ska marknadsföras t.ex. evenemang som kundgolf, seminarium, annonser osv. De har inte satsat mer på marknadsföringen utan på en annan typ av marknadsföring i och med ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten. När det gäller Malmökontoret så har de varit på många bank- och advokatträffar där de har diskuterat vad ett avskaffande av revisionsplikten innebär.

KPMG är inte nischat inom en viss typ av bransch och har kunder inom alla områden och erbjuder därför specialistkunskaper inom många områden. Företagets stora variation har att göra med den egna storleken och mångfalden av kunder som valt att anlita KPMG. Bland

företagets stora kunder finns moderbolag som i sin tur har många dotterbolag där branscherna är vitt skilda och där KPMG:s allsidiga kunnande värderas högt och kommer till sin rätt.

Angående revisorsarvodet får man inte ta något fast pris på arbete utan det är löpande räkning som gäller. Kostnaden för revision för de små bolagen som kommer att omfattas av regleringen brukar ligga mellan 10 000 kronor och 50 000 kronor beroende på vad och hur mycket som måste göras och hur komplicerade ärenden som förekommer.

På KPMG har man börjat vidta åtgärder inför det stundande avskaffandet. Bland annat har man inventerat vilka bolag de har som kan omfattas av förslaget, de har även haft olika träffar och seminarier och pratat om avskaffandet både med kunder och internt. De har undersökt vilka andra tjänster de kan erbjuda och växa inom förutom revisionsbiten. De har agerat mer på de rådgivningstjänsterna som de inte har gjort tidigare så att man kan göra andra tjänster för de kunderna istället för revision. De har informerat sina kunder om avskaffandet och vad det innebär.

De företag som väljer att ha KPMG som revisionsbyrå är ofta ute efter att få en kvalitetsstämpel på dess revisionsberättelse och då är företaget fortsatt intresserad att ha kvar den stämpeln trots frivillig revision. Att revidera sitt företag är bra då man kan visa att företagets redovisning av dess ekonomiska situation är kvalitetssäkrad vilket kan behövas vid kreditgivning eller förhandlingar med leverantörer. Det är kanske bara de levebröds- eller familjeföretag som inte har några externa lån som känner att de inte behöver revisionen. De få företag som väljer bort revision satsar KPMG på att erbjuda andra tjänster och hjälp med bokföringen, vilket föranledde förvärvet av ekonomiservice företaget. På det stora hela tror de därför inte att de kommer att förlora så många antal företag som kunder.

De ser inga större risker utan snarare möjligheter att koncentrera sig mer på andra områden än bara revision. Det är alltid svårt att förutse vad som kommer att hända men de har ingen känsla av att avskaffandet skulle minska arbetsbördan eller på antalet arbetstimmar så att de får mindre att göra.

Angående Danmark, som redan avskaffat revisionsplikten, anser hon att de i Danmark istället har fått mer att göra efter avskaffandet. De kanske gör andra saker än vad de gjorde tidigare men det innebär inte att de har mindre att göra. Det är också svårt att förutse vad marknaden behöver och vill ha, det är konjunkturberoende, beroende av vad som händer i omvärlden, omvärldens efterfrågan osv. Revisorn förklarar att man inte vet förrän man har hamnat i en sådan situation som i detta fall innebär ett avskaffande av revisionsplikten.

Gränserna som har satts för de företag som kommer att omfattas av frivillig revision anser de på KPMG är relativt låga. De hade förberett sig för mycket högre gränser och på något sätt känns det nu som om det inte blir något av det, det är knappt lönt. Om avsikten är att komma till de högre gränserna, så kunde man lika gärna ha tagit hela steget redan nu.

Företag som avstår från revision kan komma att märka att det kan krävas någon form av kavitetsssäkring av deras ekonomiska situation t.ex. vid ett banklån. Ingen vill låna ut pengar till någon där siffrorna i de ekonomiska rapporterna kan vara helt tagna från det blå. Att vid banklån och kanske vid leverantörsavtal mm. tvingas köpa in en tjänst eller intyg på att allt stämmer kan i slutändan bli dyrare än att använda sig av revision.

Faktorer som hon anser kan påverka att företag avstår från revisionen är att företaget inte får värde för de pengar de betalar eller att det avstår i syfte att reducera sina kostnader. Ibland kan det vara så att man avstår från vissa kostnader men så uppstår andra som till och med kan vara högre exempelvis gällande kostnader för intyg till banker och andra företags intressenter. På kort sikt, tror hon, att företag kan avstå från revisionen men på längre sikt så kommer de att förstå värdet av revisionen och som leder till att företag väljer revisionen i alla fall.

Mandatperioden som kommer att förkortas från fyra år till ett kommer inte att ha någon större påverkan för KPMG. De har goda relationer med sina kunder och hon tror inte att det kommer bli större rörlighet bland deras kunder bara på grund av en kortare mandatperiod.

Det finns dock en risk att företag som väljer bort revision tappar kontrollen över verksamheten och halkar efter med sin bokföring. På så sätt kommer kvalitén och pålitligheten av den finansiella informationen att försämrats. Enligt vår intervjukontakt har företagets externa intressenter som vana att sen tidigare ta reda på vilken byrå företaget är reviderat av och det kommer antagligen att bli ännu mer vanligt att kolla upp om företaget är reviderat eller inte. Det kommer absolut att vara hårdare kontroll från t.ex. bankernas sida, Skatteverket kommer även att fortsätta att göra stickprov.

Hur stor utsträckning företag kommer att välja att använda sig av externa rådgivare som auktoriserade redovisningskonsulter eller revisorer beror delvis på vilka krav företagets externa intressenter kommer att ställa beträffande om det räcker med redovisningskonsulter som granskningsmän eller inte. Huruvida vilka krav som kommer att ställas kommer att bli en allmän praxis efter ett tag.

Generellt sett har de på KPMG inget emot avskaffandet av revisionsplikten, inte heller personligen, anger revisorn. Medarbetarna på KPMG försöker bemöta och serva kunder på det sättet som de själva vill bli bemötta, en revisionsbyrå är i grund och botten ett serviceföretag.

4.1.3 Revisionsbyrå 3

Deloitte är en revisionsbyrå som brukar klassas bland de fyra största i världen. Vi har varit i kontakt med Niclas Lundin som arbetar som auktoriserad revisor på Deloitte's Malmökontor. På Malmökontoret arbetar drygt 100 personer och cirka 60 av dessa arbetar som revisorer, varav cirka 15 revisorer är auktoriserade.

Att arbeta på Deloitte innebär bland annat att man har daglig kundkontakt då det är kunden som står i fokus. Kundkontakten är något de på Deloitte är måna om då det är grunden till att bygga en relation till kunden. Antalsmässigt har Deloitte flest små kunder men de större kunderna står för merparten av omsättningen.

De tjänster Deloitte erbjuder är samlade under fyra huvudkategorier nämligen, revision, consulting, skatt och financial advisory. Under dessa fyra huvudkategorier finns det en mängd antal tjänster de kan erbjuda sina kunder. Deras huvudsakliga tjänsteområde och även mest efterfrågade tjänst är revision. Gällande huruvida det är någon specifik bransch som brukar vända sig just till Deloitte anser Niclas Lundin att så inte är fallet. Han tror dock att de flesta stora företag eller noterade bolag vänder sig till antingen Deloitte eller någon av de andra konkurrenterna inom Big Four. Så fort man har någon typ av verksamhet som innebär mer komplexitet eller är av internationell karaktär anser Niclas Lundin att man i regel vänder sig till någon av de stora välkända byråerna. Han inflikar även att val av vilken av de stora byråerna kunderna väljer beror mycket på personkemi och kundbemötande.

Deloitte's marknadsföring har förändrats genom årens lopp av naturliga skäl, så som byråns egen utveckling men även med hänsyn till hur marknaden har sett ut. Liksom tidigare läggs stor vikt på personlig kontakt och att framhäva kundnyttan. Deloitte har satsat mer på marknadsföring gentemot befintliga kunder som ett led av det stundande avskaffandet av revisionsplikten. Detta för att bejaka sina intressen och även förklara vad en frivillig revision kommer att innebära.

Niclas Lundin ställer sig egentligen lite kluven till om avskaffandet av revisionsplikten är något bra eller dåligt och kan inte riktigt bestämma sig för om han är för eller emot förslaget. På lång sikt tror han det kommer vara bra med en mer efterfrågestyrd marknad inom revision eftersom det stärker relationen mellan revisionsbyråerna och deras kunder. På kort sikt kan han dock se en del problem angående en frivillig revision då det kommer att råda en del förvirring innan företagen och även de själva vet vad avskaffandet kommer att innebära.

I och med att beslutet om frivillig revision dragit ut på tiden har de på Deloitte varken kunnat eller velat vidta några större omfattande åtgärder. Internt har de haft en del utbildningar och information kring vad förslaget innebär och likadant har de informerat sina befintliga kunder om vad det skulle kunna medföra för dem. Deloitte har som mål att tänka ännu mer kundnytta än vad de har gjort tidigare. Kundnytta är självklart något de alltid har arbetat med men det ska nu fokuseras betydligt mer på detta begrepp. Kommunikation är också ett begrepp som anses viktigt för att klara av att skapa en efterfrågestyrd revision. Kundnytta och kommunikation i kombination med att skapa nya, kreativa tjänster exempelvis erbjuda finansiella konditionstest och anordna fler workshops är vad Deloitte satsar på. Deloitte har, respondenten veterligen, inte för avsikt att ge sig in på att erbjuda fler redovisningstjänster som många av deras konkurrenter är i full gång med att göra. Kompetens inom värderingsfrågor, användande av finansiella instrument samt redovisning av förvärv och avyttringar är något Deloitte tror det finns ett ökat klientbehov inom. Även att ta fram en

strategi eller att hjälpa företagen till en kostnadsoptimering, det vill säga att i stort sett att vara lyhörd inför vad kunderna vill ha och finnas där för dem är något som kommer att bli allt viktigare.

Hur genomförandet och effekter av frivillig revision i länder som t.ex. Danmark har sett ut vågar han inte uttala sig om. Han tror dock att det tar några år innan marknaden anpassar sig efter de nya reglerna och att de gränser som getts som förslag här i Sverige känns låga men bra. De är åtminstone bra till en början men med tanke på deras småskalighet kan det komma att bli en stegvis höjning av gränserna så småningom.

Deloitte har tidigare försökt ge sig på att kartlägga hur många av deras kunder som kommer att stanna om ett avskaffande går igenom. Kartläggningen visade att merparten av deras kunder kommer att stanna, åtminstone på kort sikt men sen vet man ju aldrig vad som händer på längre sikt. Han tror att många kommer vara avvaktande i början med anledning av en eventuell lagändring. Ett litet tapp kommer säkert att ske på marknaden över lag men för deras del skulle detta tapp vara en begränsad del av deras omsättning.

Vilka faktorer som Niclas Lundin tror påverkar ett företag i fråga om att avstå från revision eller inte är framförallt kostnaden och hur mycket insyn företagaren vill ha. Att företag använder kostnaden som största argument att låta bli revision kan även komma att förändras över tiden då man märker att revisionen ändå tillför en del nytta. Att förslaget även innehåller en plan på att korta revisorns mandatperiod är något han inte tror kommer få stor effekt.

Att kvaliteten och pålitligheten av den finansiella informationen kommer att påverkas till viss del gäller framförallt de företag som väljer bort revision. Men det finns även en del företag som är duktiga och har tillräcklig kompetens för att kunna sköta ekonomin på ett bra sätt. De företag som väljer bort sin revisionsbyrå kommer dock förlora möjligheten att på ett lätt och behändigt sätt snabbt kunna rådfråga någon med så hög kompetens som en revisor. Han tror även att intressenter som banken kommer att vara mer uppmärksamma på företag som är oreviderade och göra det svårare för dem att få lån. Skatteverket kommer säkert även de att ha en ökad kontrollfunktion av de företag som väljer bort revision.

De företag som trots det väljer bort revision tror han är företag som själva funderar på att stärka eller redan har en egen stark ekonomifunktion eller de företag som redan använder sig av någon form av redovisningsbyrå. Han tror dock inte att de kommer att märka av någon större konkurrens från auktoriserade redovisningskonsulter då många revisorer även har den titeln och kan på så sätt både fungera som en redovisningskonsult och som en revisor.

4.1.4 Revisionsbyrå 4

Holgersson Revision AB är en revisionsbyrå med verksamhet i Karlskrona, Ronneby och Växjö. Vi har varit i kontakt med en auktoriserad revisor från Karlskronakontoret där det arbetar 6 personer varav 2 är revisorer, en godkänd och en auktoriserad.

Holgersson Revision AB erbjuder tjänster inom:

- Redovisning, löpande bokföring, fakturering, löneadministration, bokslut, årsredovisning
- Skattekonsultationer, deklarationer, skatteuträkning
- Revision
- Bolagsbildningar
- Konsultationer i övrigt som kan bli aktuella vid exempelvis företagsöverlåtelser

De har mest småföretag som kunder och då framförallt ägarledda aktiebolag, det vill säga de företag som kommer att omfattas av förslaget. De mest efterfrågade tjänsterna är redovisning, revision och skattekonsultationer. På grund av att de har mest småföretag som kunder har de utvecklat specialkompetens inom ägarledda företag och frågor som berör dessa exempelvis beskattningsfrågor för ägare, bolagsbildningar och företagsöverlåtelser. Revisorsarvodet brukar bli runt 6-10 000 kronor och uppåt för de små företagen.

Enligt respondenten har de regelbunden kontakt med sina kunder och hur denna kontakt ser ut beror på kund, verksamhet och omfattningen av denna. Kundkontakt kan vara i samband med revisionen, slutrevision, lagerinventering, löpande granskning mm. Beträffande löpande kontakt under året är det många kunder som frågar om råd gällande redovisningsfrågor och skattefrågor av enklare slag.

Holgersson Revision AB marknadsför sig genom telefonkataloger, hemsidor, kontaktnät och genom att deras befintliga kunder rekommenderar byrån till andra. Det är inte så stor del av deras omsättning som går till marknadsföring och de har heller inga planer på att satsa mer kapital på marknadsföring om avskaffandet av revisionsplikten går igenom.

Respondenten vi har haft kontakt med är både för och emot avskaffandet av revisionsplikten. Holgersson Revision AB har inte utökat sitt utbud av tjänster på grund av det stundande avskaffandet men har ett ökat fokus på tjänster utöver revisionen. Om de kommer förändra sitt utbud av tjänster beror på vilka tjänster som kommer att efterfrågas. Utbildningar är något som alltid är aktuellt inom branschen för att hålla sig uppdaterad och nu mer än tidigare då det pågår många förändringsarbeten och regelförenklingar. Beträffande vilka åtgärder de vidtagit för att bidra till en efterfrågestyrd revision är att de har gått ut och informerat potentiella och befintliga kunder om vad de erbjuder utöver revision.

Vår respondent är både för och emot avskaffandet av revisionsplikten då han anser att konkurrenstrycket kommer att öka efter införandet av frivillig revision men tror inte att den ökade konkurrensen kommer att leda till några prisförändringar. Efter införandet av frivillig

revision kommer även möjligheten att erbjuda fler tjänster bli aktuell vilket mildrar effekten av den ökade konkurrensen.

Angående de gränser som förslaget nu innefattar anser vår respondent att dessa är rimliga då han tror att de är en bra start på gränser som sedan successivt kommer att höjas.

Han tror att deras kunder till större delen kommer att behålla Holgerssons Revision AB som revisionsbyrå även efter ett avskaffande. Detta uttalande baserar han på att effekterna av slopad revisionsplikt i Danmark inte har lett till att så många företag valt att avskaffa revisionen utan behållit sin revisionsbyrå. Något som måste beaktas som vår respondent poängterar är att revisorn i Danmark har fått utföra fler saker i samband med revisionsuppdrag till skillnad från Sverige som har haft strängare regler och dessa länder är därför inte helt jämförbara. Faktorer som utöver detta stärker hans teori om att företagen kommer att behålla sina revisorer är att det finns intressenter så som kunder, leverantörer, kreditinstitut och potentiella köpare av verksamheten m.fl. som efterfrågar reviderade handlingar. De företag som väljer bort revision är de företag som inte har någon omfattande verksamhet och som bedrivs utan lån eller andra krediter, som inte har några anställda och inga väsentliga avtal med kunder eller leverantörer. Att mandatperioden förkortas till ett år från nuvarande fyra år är ingen faktor som han anser kommer att spela någon betydande roll då mandatperioden även under tidigare perioder har varit ettårig.

Han tror inte heller att de bolag som väljer att avskaffa revision i sina bolag kommer att söka sig till andra exempelvis redovisningskonsulter för att få hjälp med bokföring mm. utan att de fortsatt kommer att vända sig till revisionsbyråer för att få denna hjälp.

Vår respondent från Holgersson Revision tror inte att ett avskaffande av revisionsplikten kommer att leda till att kvaliteten och pålitligheten kommer att försämrats gällande den finansiella informationen. Han tror dock att Skatteverket kommer att utföra hårdare och noggrannare kontroll av de företag som är oreviderade och att banker kommer att ställa högre krav på säkerheter vid utlåning och att viss granskning av bolagen har skett.

Han tycker dock att framförhållningen angående frivillig revision ej är tillräcklig. Detta har skapat oklarheter kring vilka regler som skall gälla och när de skall träda i kraft. Det har sagts att avskaffandet av lagstadgad revision skulle medföra en samhällsekonomisk vinst, vilket han bedömer som mindre troligt beträffande ökade kontroller från skatteverket, sannolikt ökade kreditkostnader, skattebortfall m.m.

Han avslutar vår kontakt med att runda av med följande citat:

"Jag tycker att det är intressant för branschen att revisionen blir efterfrågestyrd, och att mer fokus kommer på tjänster som byråerna erbjuder utöver revisionen, och inte minst att fokus kommer på vilken nytta kunderna har av att revisionen utförs, något som har tagits för givet då den tidigare varit lagstadgad."

4.1.5 Revisionsbyrå, Danmark

Revisionsbyrån vi har haft kontakt med i Danmark är BDO som är en stor och känd revisionsbyrå med 1 100 anställda bara i Danmark och av dessa arbetar cirka 900 som revisorer.

BDO, Frederikshavn, Danmark, erbjuder bland annat tjänster inom revision, it -revision, räkenskapsmässig assistans, rådgivning, skatt- och momsassistans, bokföring (service och support).

Deras mest efterfrågade tjänst är inom revision och räkenskapsmässig assistans. BDO är en revisionsbyrå som är ledande inom små och medelstora företag i Danmark. De tycker själva att de är bra på att hålla kontakt med sina kunder vilket de gör flera gånger per år. Kontakten brukar oftast röra frågor angående revision, rådgivning av alla olika tänkbara slag däribland skatte- och investeringsrådgivning samt hjälp med bokföringen hos vissa företag.

Beträffande hur högt revisorsarvode som ett litet till medelstort företag i genomsnitt betalar går det inte att ange någon generell summa för. Det beror på hur mycket arbete de måste lägga ner och hur mycket som redan är gjort när uppgifterna skickas in till revisionsbyrå. Som exempel kan man säga att endast revision kostar cirka 25 000 DKK för ett normalt aktiebolag med en omsättning omkring 10 miljoner DKK medan det för ett bolag med en omsättning på 100 miljoner DKK kanske kostar 100 000 DKK för revision. Vår kontakt vill dock poängtera att det inte finns någon koppling mellan ett bolags omsättning och hur högt revisorsarvode man betalar.

Den bästa marknadsföringen är den man får via nöjda kunder som i sin tur rekommenderar BDO till andra. BDO är en av de revisionsbyråer som har flest tillfredsställda kunder i Danmark. Andra sätt de använt för att synas är profilannonser och professionella tidskrifter och böcker inom revision och redovisning. De har även provat att använda sig av tv- och radioreklam. Det hjälpte inte till att dra in så många nya stora kunder men det ledde till att kännedomen om BDO ökade. De har inte heller ökat sin marknadsföring sedan avskaffandet av revisionsplikten genomfördes i Danmark.

Vår kontakt på BDO ställde sig emot förslaget om avskaffandet av revisionsplikten och har inte ändrat uppfattning sedan det genomfördes. Enligt vår kontakt borde företag acceptera att bli granskade av revisorer om de själva ska ha ett begränsat ansvar då revisorn fungerar som allmänhetens tillsynsrepresentant.

Beträffande om deras tjänsteutbud förändrats efter genomförandet av avskaffandet av revisionsplikten så har det inte förändrats alls. De har heller inte vidtagit några speciella åtgärder och tycker inte att konkurrenstrycket ändrats. Några prisförändringar har inte heller uppkommit. Vad gäller effekterna på den svenska marknaden tror vår kontakt att det kommer bli relativt oförändrat precis som i Danmark.

De gränser som avskaffandet av revisionsplikten innefattas av i Danmark var från början att man skulle understiga minst två av följande tre faktorer:

- Omsättning på mindre än 3 miljoner DKK
- Balansomslutning 1,5 miljoner DKK
- Antal anställda 12

Dessa gränser gäller fram till och med årsskiftet 2010/2011 och sedan tar etapp två vid. Efter årsskiftet är det tänkt att följande gränser ska börja gälla i Danmark, om förslaget om dessa går igenom:

- Omsättning på mindre än 8 miljoner DKK
- Balansomslutning på mindre än 4 miljoner DKK
- Antal anställda 12

Likadant som tidigare gäller att man måste understiga två av dessa tre gränsvärden för att omfattas av frivillig revision.

Hittills har de inte förlorat några kunder på grund av avskaffandet av revisionsplikten och vet inte om andra revisionsbyråer har gjort det eller inte. Det är i och för sig svårt att veta om denna bild kommer förändras när förslaget om högre gränsvärden troligtvis går igenom. Vår kontakt anser dessutom att det endast är företag med lägre moral än andra som väljer bort revision. Vår kontakt anser även att pålitligheten av den finansiella informationen har försämrats sen förslaget gick igenom. Skatteverket i Danmark har också uttryckligen sagt att de utför hårdare och noggrannare kontroll av de företag som ej använder sig av en revisor i samband med redovisning och deklaration.

I Danmark ska en ny revisorstjänst kallad "utökad granskning" införas som är ett mellanting av revision och allmän granskning.¹⁰³ Detta innebär att en revisor kan utföra en form av kontroll av ett företags årsredovisning som omfattar mer än allmän granskning men mindre än en revision, det ska dock framkomma om revisorn har gjort revision, allmän granskning eller utökad granskning. Utökad granskning ska kunna väljas av företag som har en omsättning under 72 miljoner USD och 36 miljoner USD i balansräkningen och mindre än 50 anställda. Återigen, om man överstiger minst två av dessa värden två år i rad gäller obligatorisk revision. När detta införs är det möjligt att vissa företag kommer att välja bort revision och istället använda sig av utökad granskning. Denna lagförändring träder i kraft för de företag med räkenskapsår som börjar 1 januari 2011 eller senare. Effekterna av detta lagförslag samt de nya högre gränsvärdena återstår att se.

¹⁰³ Skillnader utökad granskning, granskning och revision se Definitioner

4.1.6 Sammanfattning av intervjuer med revisionsbyråer

Alla de revisionsbyråer vi har vänt oss till i denna studie har flest småföretag som kunder. Revisionsbyrå 1 och Holgersson Revision livnär sig endast på små företag medan KPMG, Deloitte och BDO har blandade kunder. De har flest små företag men omsättningsmässigt är det de stora företagskunderna som bidrar med mest. Något mer som de alla har gemensamt är att de erbjuder tjänster inom i stort sett alla områden.

När det gäller efterfrågan och om de kommer att förlora kunder i och med att revisionen blir frivillig tror de flesta att de kommer lyckas behålla merparten av sina kunder. De nämner dock att det är något som kommer att visa sig mer på lång sikt men ur ett kortsiktigt perspektiv tror de inte att efterfrågan kommer att påverkas nämnvärt. Gällande konkurrenstrycket kommer även det bli oförändrat. Det är bara Holgersson Revision som tror att avskaffandet av revisionsplikten kommer att leda till en ökad konkurrens på marknaden.

De flesta av revisorerna vi har intervjuat ställer sig tveksamma till förslaget angående frivillig revision. Enligt dem finns det både fördelar och nackdelar med förslaget. En fördel som ofta nämns är att det skapar en bättre relation mellan revisionsbyråerna och deras kunder om revisionen är efterfrågestyrd. Vår intervjukontakt från KPMG har däremot inget emot förslaget utan välkomnar det. Vår respondent från BDO i Danmark tycker tvärtom och ställde sig emot förslaget när det var tal om frivillig revision i Danmark och har inte heller ändrat uppfattning sedan det infördes där. Kontaktpersonen förklarar detta med att företag borde acceptera att bli granskade av revisorer om de själva ska ha ett begränsat ansvar då revisorn fungerar som allmänhetens tillsynsrepresentant.

Beträffande de gränser som förslaget nu innebär i Sverige är alla revisorer vi träffat överens om att de är låga. De flesta tycker att dessa låga gränser är något bra medan vår kontakt på KPMG tycker att de lika bra hade kunnat införa högre gränser direkt då de aktuella gränserna knappt känns lönt.

KPMG är den revisionsbyrå som har vidtagit flest åtgärder inför den stundande avregleringen. De har dels informerat sina nuvarande kunder om vad förslaget innebär, de har haft seminarium och möten samt en del interna utbildningar men det som särskiljer dem ifrån de andra byråerna är att de även har investerat i en ekonomiservice avdelning för att kunna utöka sitt utbud av tjänster. Något som många revisorer även vidtagit som åtgärd är att komplettera sin titel med att bli auktoriserade redovisningskonsulter. Utöver det så är det information och seminarium som är den vanligaste åtgärden. Endast BDO i Danmark hävdar att de inte vidtog någon åtgärd överhuvudtaget när avskaffandet var aktuellt för deras del. Vi tror dock att de liksom de flesta andra åtminstone har informerat om vad förslaget inneburit.

Tabell 4: Sammanställning av intervjuer med revisionsbyråer

Revisionsbyrå/ Påstående	Inställning förslag	Gränser	Kunder	Efterfrågan	Vidtagit åtgärder
Revisionsbyrå 1	Tveksam	Låga men bra	Små	Oförändrad	Delvis
Revisionsbyrå 2, KPMG	För	För låga	Blandat	Oförändrad	Ja
Revisionsbyrå 3, Deloitte	Tveksam	Låga men bra	Blandat	Oförändrad	Delvis
Revisionsbyrå 4, Holgerson Revision	Tveksam	Låga men bra	Små	Ökad konkurrens	Delvis
Revisionsbyrå i Danmark	Emot	Emot förslaget	Blandat	Oförändrat	Inga

Källa: Egenutvecklad utefter intervjuer

4.2 Företagsintervjuer

4.2.1 Företag 1

Företag 1 är verksam inom fastighetsmäklarbranschen och bedriver sin verksamhet på egen hand i form av ett mindre aktiebolag. Företag 1 använder sig av en bokföringsbyrå som bland annat hjälper till med deklarationen och sammanställning av den löpande bokföringen och fungerar på så vis som en mellanhand till revisorn. Företag 1 är positivt inställd till ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten. Faktorer som ligger till grund för detta beslut är att företaget kan sköta så pass mycket av den ekonomiska biten på egen hand och att företaget inte har några direkt svåra verifikationer utan de liknar varandra och är ständigt återkommande. Detta tillsammans med företagets relativt låga omsättning gör att nyttan förknippat med en revisors tjänster ej överstiger kostnaden. Kostnadsbesparingen kan här tolkas vara en av de största anledningarna till varför Företag 1 överväger att ej använda sig av en revisor om avskaffandet klubbas igenom.

Dock anser Företag 1 att om antalet anställda samt om omsättningen hade varit högre kanske en revisor hade varit på sin plats. Företag 1 påpekar även att kontakten med företagets nuvarande revisor varit nästintill obefintlig. Detta är något Företag 1 tror att många revisionsbyråer kommer att behöva ändra på. Revisionsbyråerna kommer att behöva förbättra sin kundkontakt när revisionen blir mer efterfrågad.

Företag 1 nämner även att revisionsbyråerna kanske blir mer inriktade på konsultation och kommer fungera som en stödfunktion som företagen kan få tips ifrån. Det skulle i alla fall uppskattas av småföretagen enligt Företag 1 själv då företagets egen erfarenhet tyder på att revisorns roll bara är att granska redan färdigt material och signera, vilket så fall är en väldigt stor kostnad för det lilla arbetet. Dessa argument och då framförallt kostnadsbesparingen gör att Företag 1 ej ämnar behålla sin revisor om revisionsplikten avskaffas.

Skulle utsikterna för företaget ändras i framtiden, så som ökad omsättning och mer komplicerade transaktioner planerar Företag 1 att köpa in dessa tjänster utifrån av till exempel jurister eller andra specialister på området beroende på vad frågan handlar om.

Tankar kring hårdare granskning från Skatteverket av oreviderade företag är inget som oroar Företag 1. Dock tror företaget att småföretag som helhet kan se avskaffandet av revisionsplikten som en chans att bedriva skattefusk och liknande. Det vill säga att den ekonomiska brottsligheten kanske ökar.

När vi frågar om hur Företag 1 tror avskaffandet kommer att påverka revisionsbyråerna så är svaret att de antagligen kommer att förlora en hel del kunder och att de kanske tvingas ändra sin attityd då det nu kommer att bli utbud och efterfrågan som på ett tydligare sätt styr revisionsbranschen. Allt som allt välkomnar Företag 1 förslaget om slopad revisionsplikt.

4.2.2 Företag 2

Företag 2 är en frisör salong vid namn Capa och har bedrivit verksamhet i 12 år. Capa drivs av tre personer och två av dessa ägare var med vid intervjun. Capa AB har haft sin nuvarande revisor i ett års tid och har ett stort förtroende för honom. Vid val av sin nuvarande revisor utgick de framförallt från rekommendationer samt kompetens och förtroende. Revisorn har de kontakt med cirka två gånger om året och det är i samband med inventeringen och själva revisionen. De får dock hjälp, råd och tips på annat håll via sin ekonomiska rådgivare. Denna hjälper till med deklarationen, bokslutsarbetet och vid de fåtal större investeringsbeslut som uppkommer.

De tror att revisionsbyråerna kommer att utöka sitt utbud av tjänster om avskaffandet av revisionsplikten genomförs samt att de kommer bli mer serviceminded. Trots det kommer de antagligen få mindre att göra då de tror att den hjälp småföretagen behöver beträffande ekonomisk rådgivning kan fås på annat håll.

De har under tidigare år använt sig av en annan revisor men bytte då de inte tyckte den förra tog ut en skälig avgift för de tjänster han utförde och i förhållande till deras bolags verksamhet. Detta är något de tycker den nuvarande revisorn är bättre på och trots att de tycker deras nuvarande revisor tar en skälig avgift i revisorsarvode och har ett stort förtroende för honom så har de inga planer på att behålla sin revisor. Detta på grund av att de kan få hjälpen från annat håll och framförallt på grund av den stora kostnadsbesparingen det skulle innebära för Capa AB.

De ställer sig alltså för ett avskaffande av revisionsplikten men har inte funderat så mycket kring hur andra intressenter, så som banker, leverantörer och så vidare kan ställa sig inför ett oreviderat företag. Att Skatteverket skulle granska oreviderade företag hårdare är inte heller något de funderat över eller tagit ställning till. Är det något de behöver hjälp med så är det deras ekonomiska rådgivare som utför tjänsten i dagsläget och inte revisorn, vilket gör att kostnadsbesparingen att slippa använda sig av en revisor blir det som står i fokus.

4.2.3 Företag 3

Företag 3 startades redan på tidigt sjuttital och var från början ett produktionsbolag. Det har under årens lopp bytt namn och verksamhetsinriktning vid ett antal tillfällen och är numera ett business- to - business företag som säljer trädgårdsmaskiner.

Då företaget har varit aktivt så länge har det haft ett antal olika revisorer från olika revisionsbyråer, stora som små och även varit mer eller mindre nöjd med dem. Företagets nuvarande revisor har de haft i fem år och är en auktoriserad revisor. Att företaget anlitate deras nuvarande revisor beror framförallt på att företaget förvärvade ett annat aktiebolag som redan använde sig av denne revisor. Företaget har sedan fortsatt att använda sig av samma revisor då han har fått en stor inblick i företaget och de är mycket nöjda med honom och har ett stort förtroende för honom.

Företagets tidigare revisor byttes ut bland annat för att han inte riktigt motsvarade det de förväntade sig då Företag 3 inte fick ut de baskunskaper de ville utan bara en oskäligt hög avgift. Att byta revisor är inget Företag 3 tyckt varit besvärligt. Företag 3 brukar numera betala omkring 20 000 kr i revisorsarvode vilket kan anses skäligt då företaget använt revisorn mycket för konsultation vid alternativa förvärv. Detta revisorsarvode tycker de är mer skäligt i förhållande till vad revisorn gör och i förhållande till bolagets verksamhet, jämfört med tidigare revisor.

Uppgifter revisorn utför är självklart revisionsberättelsen men han hjälper även till med deklarationen och till viss del med bokslutsarbetet och då framförallt själva sammanställandet eller om det gäller någon specifik händelse. Gällande investerings - och kreditbeslut i företagets egen verksamhet är det företaget självt som fattar dessa beslut. Att diskutera revisionen eller revisorsarvodet med andra företagare är något företagets ägare aldrig gjort.

Företag 3 var tidigare ett betydligt större företag med mycket högre omsättning och hade då ett större behov av en revisor än vad det har nu. Revisorn är dock fortfarande ett bra bollplank då ägaren av Företag 3 även har fler bolag och revisorn kan då vara bra att ha som stöd vid skatteplanering och vilket företag som ska ta vilka kostnader.

Företag 3 anser sig ha en bra relation till sin revisor och har kontakt löpande under året. Hur ofta de har kontakt beror på vad som avhandlas för tillfället. I dagsläget har de kontakt relativt ofta med tanke på ett stundande förvärv.

Revisorer borde ej bara granska befintlig redovisning utan vara med och ta fram mer långsiktiga ekonomiska planer för företagen. De ska som sagt inte bara granska redan gjord bokföring utan säga, detta har vi som mål, hur tar vi oss dit och vilka alternativa lösningar finns det. Företagets ägare tror att revisorer kommer att tvingas arbeta mer liknande det ovan nämnda exemplet om de ska behålla sina kunder efter att avskaffandet av revisionsplikten genomförts. Detta är i alla fall något ägaren själv hade önskat ingick i revisorns roll gentemot företagen.

Företag 3 tror att avskaffandet av revisionsplikten kommer innebära att småföretagen som helhet kommer få mer problem med banker och Skatteverket. Andra intressenter som kan komma att ställa krav på att företagen är reviderade kan vara storleverantörer.

Företag 3 ställer sig positiv för avskaffandet av revisionsplikten då ingen ska tvingas till revisor om man har ett litet företag. De själva kommer antagligen att behålla sin revisor men förblir företaget litet kanske de i framtiden inte har behov av någon revisor längre. Går deras tänkta förvärv igenom kommer de däremot definitivt ha kvar en revisor. Oavsett behov hade de gärna behållit sin revisor som stöd och bollplank, men kanske inte för att utföra själva revisionen.

4.2.4 Företag 4

Ekonomikonsult CLW är en konsultfirma som har sin verksamhet på Ideon i Lund med för nuvarande 2 tillsvidareanställda. Christina L Wijkström är VD och ägare till bolaget men är även auktoriserad redovisningskonsult och det är inom redovisningsområdet företaget erbjuder sina tjänster.

I och med att hon själv är en auktoriserad redovisningskonsult har hon stor kompetens inom det ekonomiska området och upprättar därav deklarationen själv och fattar även beslut angående investerings- och kreditfrågor på egen hand. Revisorn utför endast själva revisionen i hennes bolag. Hon anlitar inte någon annan ekonomisk stödfunktion till sitt bolag förutom banken i och med hon har en checkkredit hos dem. Att hon anlitar en revisor är bara för att hon enligt lag måste och hon kommer att välja bort revision om den blir frivillig. Hon skulle dock vilja ha kvar sin revisor som rådgivare även framöver då det kan vara bra att ha en revisor som bollplank.

Christina L Wijkström tror att det framöver kommer att bli en oerhörd konkurrens mellan revisionsbyråerna och de auktoriserade redovisningskonsulterna eftersom redovisningskonsulterna kommer att kunna erbjuda liknande tjänster som revisorerna tidigare haft monopol på.

Hennes kunder består bara av tjänsteföretag vilket innebär att det inte är så komplicerade balansräkningar. De bolag som bara har ett fåtal anställda eller de som klassas som levebrödsföretag, tror hon kommer att välja bort revisorn av samma skäl som hon själv. Hon anser att det är hon som följer och hjälper deras bolag under hela året och det är hon som

känner till hur deras bolag ser ut och i stort sett gör allt arbete. Respondenten anser att de företag som redan använder sig av en redovisningskonsult kommer fortsätta att göra det men istället välja bort revision. Revisorn tillför inte så mycket till de allra minsta bolagen vilket gör att bolagen inte är motiverade att betala t.ex. 10 000 - 15 000 kronor för att en revisor bara ska utföra revisionen. De bolag som är lite större eller som har en mer komplicerad verksamhet tror hon kommer att behålla sina revisorer, i alla fall ett tag framöver.

Respondenten poängterar även att det naturligtvis även finns de bolag som inte använder sig av en redovisningskonsult utan sköter sin bokföring själv och sen går till en revisor. Sådana företag, anser hon, kanske hamnar i en annan situation där en revisor blir nödvändig eller att de framöver istället använder sig av revisionsbyråernas redovisningstjänster.

Vad gäller valet av revisor i hennes eget bolag, är det väldigt viktigt att hennes bolag inte har en revisorn som hennes kundbolag använder sig av. Det skulle kunna innebära att en jävsituation uppkommer. Enligt Christina L Wijkström är även faktorer som kompetens, förtroende och kostnad viktiga vid val av revisor. Revisorsarvodet för hennes bolag brukar ligga på omkring 10 000 kronor.

Vid diskussionen om revisorsarvodet är skäligt i förhållande till vad revisorn gör så tycker hon inte att det är skäligt, då hon har tillräcklig kompetens att utföra årsredovisning själv. Huruvida revisorsarvodet är skäligt varierar självklart i förhållande till bolagets verksamhet och vilket mervärde företaget får ut av att anlita sin revisor. Hon har många gånger diskuterat revisorsarvodet med andra företag och något som hon tycker är gemensamt för de flesta är att revisionsbyråerna ironiskt nog är lite otydliga i sina fakturaspecifikationer. En revisor får inte sätta ett fast pris men hon tycker att antalet nerlagda timmar och vad dessa timmar har bestått av ej framgår tillräckligt tydligt. Detta kan vara en av många anledningar till varför många företagare undrar vad revisorn verkligen gör och om det bidrar till något jämfört med den höga kostnaden.

Christina L Wijkström tycker att hon har en bra relation och ett stort förtroende för sin revisor men beträffande hennes kunder och deras relationer till sina revisorer kan det variera i stor grad hur pass nöjda dem är med revisorerna. Christina L Wijkström har aldrig haft tanke på att byta revisor. Hon anser dock att det inte är svårt att byta revisor om man vill. Det enda som krävs är ange motivering till varför man vill byta och detta ska göras från båda parter.

Hon själv har inte löpande kontakt med sin revisor men det beror främst på att hon är utbildad auktoriserad redovisningskonsult och därav har egen kompetens. Kontakten är i stort sett endast vid själva revisionen. I och med att hennes bolag inte är så komplicerat ger revisorn inte något större mervärde, men för de bolag som har mer komplicerad verksamhet kan en revisor vara nödvändig. Hon rekommenderar alltid sådana företagstyper att ha en

auktoriserad revisor, då revisorn har en hög kompetens inom området och den kan hjälpa till mer än vad redovisningskonsulterna kan.

Vidare berättar hon att redovisningskonsulterna kommer att få liknande regelverk som revisorerna när de går in i REKO. REKO kommer att fungera som ett standardiserat regelverk för auktoriserade revisorer och är en form av handledning för vad som ingår i redovisningstjänster och hur de bör utföras. Det är de auktoriserade redovisningskonsulternas sätt att kvalitetssäkra den finansiella informationen och liknar alltså revisorernas regelverk. Revisorernas regelverk är däremot lite mer detaljerat och större. Det viktigaste med REKO är att de auktoriserade redovisningskonsulterna nu kommer att kunna erbjuda en liknande tjänst till revisionsberättelsen för de företag som väljer bort revision. Det som återstår är att få alla intressenter, t.ex. banker att förstå att även denna alternativa rapport är en kvalitetssäkring och att redovisningskonsulters kunskap borde räcka i många situationer.

Själv ställer hon sig för avskaffandet av revisionsplikten med motiveringen att det inte ska behöva finnas någon plikt utan företaget ska få välja fritt om de vill ha en revisor eller inte beroende på vilket mervärde man anser det innebär. Att revisionsplikten blir frivillig innebär inte att alla kommer eller bör avskaffa den.

4.2.5 Företag 5

ResursBruket AB är ett mycket litet företag som sysslar med framförallt kvalitetssäkring av maskiner och större kundorder. Det omfattar framförallt kvalitetssäkring för lite mer komplexa maskiner, där kunden får bidra med sina krav. Exempel på maskiner som kvalitetssäkringen utförs inom är plattform produkter, Alfa Laval värmeväxlare, Sandvik krossar mm.

Vid intervjun förklarar respondenten vilka rådgivningstjänster inom ekonomi som företaget köper in externt och hur revision kommer in i företagets ekonomiska situation. Bertil klargör att hela den ekonomiska delen kan ses som en process bestående av en kedja med tre länkar. Företaget anlitar en redovisnings/bokföringsbyrå medan den andra länken i kedjan består av en person, här efter kallad Mr. X, som tar över när redovisningsbyrån är klar med det detaljerade bokföringsarbetet, och gör bokslutsdispositioner samt upprättar deklarationen, som annars ofta en revisor hjälper till med.

Den tredje länken i kedjan är en auktoriserad revisor från en av de stora och kända revisionsbyråerna inom Big Four. Då företaget får hjälp av två ytterligare stödfunktioner gör revisorn, enligt respondenten, endast revisionsberättelsen och pm.

Respondenten medger att företaget inte har något behov av revision och en revisionsbyrå, eftersom att Mr. X är som en revisor vad gäller kompetensnivå. Han bidrar med rådgivning och vägledning vilket för Bertil I Nilsson skapar lättnader i företagets beslutsfattande. Från en revisor skulle respondenten aldrig köpa andra tjänster, då han tycker att revisorn inte ska göra någonting annat än att granska. Bertil I Nilsson poängterar att revisorn inte borde vara rådgivare/konsult och sköta redovisningen samtidigt som revisorn utför revisionen då det kan leda till att revisorns oberoende sätts på spel. Som exempel nämner han fallet Enron.

Vid val av företagets revisor har respondenten inte utgått från faktorer såsom kostnad, förtroende eller annat utan det var Mr. X som rekommenderade revisorn som företaget har för nuvarande. Revisorn är auktoriserad och revisorsarvodet per år uppgår till 2 500 kronor plus moms. Om man räknar in vad även Mr. X lägger ner så blir den totala summan cirka 10 000 kronor. Respondenten tycker att 2 500 kronor är jättebra timpenning för revisorn då han bara gör revisionsberättelsen och pm och sedan skriver på. Å andra sidan att betala totalt 10 000 kronor för redovisningssupport är en hög summa i förhållande till företagets omsättning.

Bertil I Nilsson berättar också att han inte har diskuterat revision och revisionsarvodet med andra företagare. Vidare anger respondenten att han och Mr. X har tagit upp frågan om hur han ska göra när frivillig revision införs och de kom fram till att företaget ska ta bort tredje ledet i kedjan som i detta fall är revisorn. Han ser inget större mervärde att ha revisorn kvar då företaget både har en redovisningsbyrå och Mr. X till sin hjälp.

Respondenten har ingen direktkontakt med revisorn utan det sköts av hans rådgivare. Vår respondent är för avskaffandet av revisionsplikten och om avskaffandet går igenom, anger respondenten, att det är Mr. X som han kommer att vända sig till.

Bertil I Nilsson berättar att han har varit med i andra bolag som var tvungna att byta revisor då de ej varit nöjda men gällande hans eget bolag har han inte velat byta någon gång. Att byta revisor är inte direkt svårt men innebär klart en del kostnader. Han tillägger även att det är stor skillnad på revisorer, det handlar inte om deras kompetens, utan det handlar om hur noga de utför revisionen och hur mycket råd de ger utan att man frågar. Man själv har inte alltid kompetensen eller insikten gällande en viss fråga och Bertil I Nilsson anser därför att det är revisorns uppgift att informera eller ge råd utan att man själv måste fråga om det. Han vidareutvecklar det genom att revisorerna borde säga och vägleda på följande sätt: *"den här godkänner vi men ni hade kunnat göra på det här sättet istället"*. Han anser att revisorer borde uttala sig utan att man ställer frågan. Det gäller speciellt för företag som ligger kritiskt till och som måste hitta olika vägar för att överleva.

Om avskaffandet går igenom kommer det säkert att påverka småföretag och det i två riktningar. En del kommer säkert att behålla sina revisorer och tycker det är jättebra, medan de andra kan tycka att de har fått en chans att inte behöva ha en revisor längre, precis som han. Långt ifrån alla kommer att göra de besparingar de tror att de kan göra bara genom att avskaffa revisionen. Vissa kommer att ha stora framtida kostnader då de istället kommer att behöva köpa tjänster från andra håll eller så kanske de gör saker och ting som leder till att de får synpunkter från Skatteverket och det kommer att kosta dem ännu mer. Vissa kommer även att se detta som en möjlighet att göra kreativ bokföring i försök att dölja saker och ting.

Bertil I Nilsson tror att det kommer att bli mindre för revisionsbyråerna att göra. Ett tips till revisionsbyråerna är, enligt honom, att fokusera mer på kunderna, att ge ett större mervärde. Även om avskaffandet av revisionsplikten går igenom kommer det säkert att finnas en viss tröghet på marknaden huruvida företag kommer att välja bort revision eller inte.

Vid diskussionen kring tjänsteutbudet från revisionsbyråerna anser respondenten att rådgivningstjänsterna kommer att öka för att revisionsbyråerna ska få samma intäkter som tidigare. Personligen anser Bertil I Nilsson att om revisorn har en roll som rådgivare/konsult i

ett företag, ska de inte revidera samma företag, dessa roller ska vara tydligt skilda åt betonar han.

Intressenter som respondenten anser kan ställa krav på att företaget är reviderat är både kunder och leverantörer. Vidare förklarar han att en kund är väldigt beroende av att företaget, om man nu har lagt en offert klarar av att genomföra den. En leverantör vill veta företagets möjligheter att betala. Bankerna är otroligt känsliga att låna ut pengar till företag, det känns som att bankerna är mer intresserade att låna ut pengar till privatpersoner och deras bostadsköp anser Bertil I Nilsson. Men det finns andra finansinstitutioner som vill låna ut pengar till företag enligt honom. Både bankerna och finansinstitutionerna kommer att ställa höga krav på oreviderade företag om de vill ha kredit. En annan intressent som respondenten anser är av betydande roll är Skatteverket vilket kan i framtiden begära att få göra en tillsyn/inspektion av bokföringen vid vilken tidpunkt som helst. Detta är nog något som skrämmer många företagare vid val av frivillig revision.

4.2.6 Företag 6

Odacon teknikutveckling AB är en ingenjörbyrå som erbjuder sina kunder konsulttjänster inom områdena mekanik, mekatronik och maskinsäkerhet. Företaget utvecklar bland annat "reservdelar" till människor.

Vår intervju med Per-Erik Andersson, företagets ägare, börjar med att han berättar hur välbekant han är med vilken betydelse en revisor kan ha för företaget och vad det innebär att företaget använder sig av en revisor. Han berättar vidare om hans försök för många år sedan att inte ha någon revisor alls men det funkade inte, det är omöjligt anser han. På den tiden var företaget litet och hade knappt en överlevnadsförmåga och med det som bakgrund trodde han att företaget inte behövde någon revisor framförallt ur ett kostnadsmässigt perspektiv. Att inte använda sig av en revisor innebär att Skatteverket får syn på ens företag, detta vet han av egen erfarenhet. Att anlita en revisor som utför allt arbete och kontakt gentemot skattemyndigheter och dylikt är därför väl investerade pengar då Skatteverket sedan dess aldrig mer hört av sig till honom och han kan därför koncentrera sig på det arbetet som krävs av honom i verksamheten. Med detta sagt vill han poängtera att Skatteverket kommer att ge sig på de företag som kommer att välja bort revision.

Per-Erik Andersson anser att man måste ha yrkesfolk till att utföra olika tjänster så fungerar det bra. Han tycker att varje individ ska fokusera på sin kärnkompetens, det man själv inte kan får man ta hjälp utav någon annan som kan det bättre.

Vid diskussion kring vad företagets revisor gör berättar Per – Erik Andersson att den hjälper till med det mesta, den hjälper till med bokslutsarbetet, upprättar deklarationen och skriver revisionsberättelsen och pm. Det enda Per-Erik Andersson gör är kontering i bokföringsprogrammet sen lämnar han allt till revisorn. Investerings- och kreditbeslut anser han att han måste kunna själv och vad gäller sådana typer av frågor fattar han alla beslut själv.

Enligt honom är revisorn en nödvändighet och anlitar en revisor för att hans företag har behov av det. Företaget använder inte någon annan form av ekonomisk stödfunktion. Han tycker synd om dem som går på detta förslag om att välja bort sin revisor nu när revisionen kommer att bli frivilligt, de förstår inte vad det innebär att vara utan en revisor. Per-Erik Andersson väljer ut en revisor som han trivs med, som har samma ingångsvärderingar som han. En revisors uppgift är att förstå hur han vill att hans företag ska styras och hur han vill ha det. Det kan dock vara svårt att från början avgöra om revisorn man anlitar verkligen har förstått hur man vill ha det och om man har samma värderingar. För att avgöra detta får man helt enkelt prova sig fram.

Den revisor som företaget har nu är en auktoriserad revisor och revisorsarvodet är ungefär mellan 24 000 till 25 000 per år. Det är en mycket rimlig kostnad anser han då arvodet avser inte bara revisionen utan inkluderar även löpande bokföring som sköts av en anställd på revisionsbyrån. Han har inte diskuterat revisionen och revisorsarvodet med andra företag då han inte har haft anledning att göra det eftersom att han tycker att kostnaden är rimlig och billig i förhållande till bolagets omsättning och verksamhet.

Han har en bra relation och stort förtroende för sin revisor annars hade han inte haft den kvar. Trots att revisorn sköter så mycket även gällande den löpande verksamheten har de inte löpande kontakt under året. Revisorn vet redan exakt vad det är som ska göras och kontakt har de endast en gång om året i samband med revisionen.

Han poängterar även de mervärden som revisorn bidrar med inte går att få på annat håll oavsett om avskaffandet av revisionsplikten går igenom eller ej. Det är bara dumt och kostsamt, anser han, att avstå från revisorn. Om han gör det, vem ska då informera honom om lagförändringar och regleringar som kommer. Han känner att om han väljer bort revisorn så kommer han inte längre att kunna få den rådgivning och vägledning som han får från sin revisor. Han anser att avskaffandet av revisionsplikten är bara politiskt tänkande på kort sikt och tror inte att det innebär någon nytta.

Han har heller inga planer på att byta revisor. För honom är förtroende av stor betydelse och så länge de har förtroende för varandra så fortsätter de att samarbeta. Vad gäller mandatperioden så har den ingen betydelse för hur länge ett företag har en revisor.

Han anser att småföretagen som väljer bort revision kommer att vara lite "svettiga" och kommer ha lite bekymmer innan de lär sig. Vidare kommer Skatteverket att utföra större granskning och det handlar om att bevisa att man har rätt när någon yrkesman från Skatteverket kommer och ställer frågor, men han var lite osäker hur många företag som kommer att klara av den situationen.

Han tror inte att avskaffandet kommer att påverka revisionsbranschen särskilt mycket och de kommer heller inte tappa några kunder. Per-Erik Andersson menar att sådana som han vet att de behöver en revisor och de som startar ett nytt företag kommer snabbt att få reda på att de också har behov av en revisor.

Han menar att det enda sättet att inte behöva ha en revisor är om man tar bort skatten och Skattemyndigheten helt och hållet, annars kommer det alltid att finnas ett behov av revisorer. Att det finns ett behov av revisorer har även att göra med att företaget inte är ensamt utan har en förpliktelse gentemot sina intressenter och övriga samhället.

Han tror inte att tjänsteutbudet kommer att förändras från revisionsbyråerna. Han kan tänka sig att banken är en av intressenterna som kan ställa krav på att företaget är granskat av en revisor. Skattemyndigheten kommer givetvis att titta lite extra på de företagen som är oreviderade. Vad gäller kunder och leverantörer så tror han inte att de kommer att vara mer kritiska än vad de redan är.

För att man ska kunna lita på folk så måste man bevisa att man är trogen och trovärdig, det är förtroendet som sätter grunden för allt anser Per-Erik Andersson.

4.2.7 Företag i Danmark

Företaget vi har haft kontakt med i Danmark är Hyrdehøj Sun som är ett solarium i Roskilde, Danmark. Företaget bildades år 2006 och ägs av två personer som själva sköter det arbete som krävs för att driva ett solarium och därmed har företaget ingen anställd.

Företaget använder sig av en revisor i dagsläge även om företaget befinner sig inom gränserna för frivillig revision, då revisorn hjälper till att säkerställa och se till att den finansiella informationen redovisas korrekt och på ett rättvisande sätt.

Respondenten anger att revisorn gör revisionsberättelsen och pm samt upprättar deklarationen. Revisorn hjälper även till med årsbokslutet och andra juridiska oklarheter. Vad gäller det löpande bokslutsarbetet, investerings- och kreditbeslut anser respondenten att det är något ägarna själva klarar av att sköta och är inte av större behov av hjälp från revisorn med detta. Fler tjänster som företaget skulle ha nytta av är att en revisor kan informera klienten och ge rådgivning angående ny lagstiftning eftersom företaget inte har någon komplicerad verksamhet är det inte nödvändigt att köpa ytterligare ekonomiska tjänster.

Faktorer som ägarna har övervägt och går efter vid val av revisor är framförallt revisorns färdigheter och kompetens, tillit, kostnad och bedömningsförmåga. Respondenten anser att en revisor ska ha rätt kompetens inom alla områden, men särskilt viktigt är det att man känner tillit till sin revisor.

Revisorsarvodet per år uppgår till ungefär 10 000 danska kronor och respondenten anser att det är en rimlig kostnad då revisorn definitivt gör mer än vad man kan förvänta sig. Respondenten förklarar att varje företag och chefer har sina egna åsikter om revision och vilken funktion den fyller för företagen och då är det inte så givande att diskutera revisionen och revisorsarvodet med andra företagare.

Kontaktpersonen tycker att de som företagare definitivt har en bra relation och stort förtroende för företagets revisor då de har kontakt med revisorn cirka en gång i månaden eller efter behov. Kontakten tas angående t.ex. rådgivning av skatte- och redovisningsfrågor där revisorn informerar dem om hur de ska göra och diskuterar ämnet tillsammans för att de sedan ska kunna informera externa intressenter och samhället på ett korrekt sätt.

Eventuella mervärden som kontaktpersonen tycker att revisorn tillför bolaget är säkerhet och en korrekt bild och användning av den ekonomiska informationen.

Respondenten är varken för eller emot avskaffandet av revisionsplikten och hans uppfattning har inte ändrats sedan avskaffandet infördes eftersom det inte har haft någon inverkan på företaget och inte heller på hans inställning kring revisorns funktion.

Kontaktpersonen har aldrig velat byta revisorn och han anser inte att det skulle innebära någon svårighet om de skulle vilja byta revisor då utbudet av revisorer är stort.

Avskaffandet av revisionsplikten har lämnat större valmöjlighet till företag och kontaktpersonen tycker att det är upp till varje företag att själva avgöra och bestämma om det önskar och har behov av revision eller ej. Han anser inte att slopad revision har påverkat småföretagen särskilt mycket då de flesta behöll sin revisor och det bidrar även till att revisionsbyråerna inte heller har påverkats mycket. Vad gäller om tjänsteutbudet från revisionsbyråerna har ändrats efter avskaffandet är kontaktpersonen inte så insatt i då deras företag köper samma typer av tjänster som de gjorde innan avskaffandet.

Kontaktpersonen poängterar säkerheten, som företagen vill ha, som den viktigaste faktorn vid övervägandet om företaget ska ha en revisor eller inte. En annan anledning till varför företagen vill ha en revisor är kraven att företaget ska vara reviderat som de externa intressenterna ställer.

4.2.8 Sammanfattning företagsintervjuer

Här följer en sammanfattning av den data vi lyckats få fram genom våra intervjuer med små aktiebolag som kommer att omfattas av förslaget om frivillig revision. Fem av våra företagsrespondenter är för ett avskaffande av revisionsplikten. Med det menas inte att de tycker att alla borde välja bort revision utan att det är bra att det blir frivilligt. Både revisionsbyråer och småföretagare kommer att tjäna på att revisionen blir efterfrågestyrd genom att de som verkligen vill, behöver och är intresserade kommer att välja att använda sig av revision. Två av respondenterna är däremot tveksamma till en frivillig revision. Per-Erik Andersson, Odacon är emot eller egentligen varken för eller emot utan tycker bara att det är en politisk sak. Vår danska respondent, Hyrdehøj Sun är också varken för eller emot frivillig revision och denna uppfattning har inte ändrats sedan frivillig revision genomfördes där då det inte har haft någon inverkan på hans eget företag.

Faktorer företagen går efter vid val av revisor varierar en del mellan våra respondenters svar. Företag 1 nämner endast kostnaden som faktor medan både Företag 3 och Hyrdehøj Sun endast tycker att kostnaden är en av de faktorer som spelar in vid val av revisor. Båda är överens om att revisorns kompetens är bland det viktigaste och att man känner ett förtroende för sin revisor. Per- Erik Andersson, Odacon är även han inne på att förtroende är viktigt och framförallt att revisorn har samma värderingar som en själv för att samarbetet ska fungera bra. Företag 3 poängterar även att det inte endast är hur hög kostnaden är som spelar roll utan även hur väl kostnaden stämmer överens med den nytta och utbyte man får från sin revisor. Capa, ResursBruket och Ekonomikonsult CLW har utsett sina revisorer genom rekommendationer från andra. Andra faktorer som dessa företag nämner är också kompetens och förtroende men även det geografiska avståndet. Viktigt för Christina L Wijkström, Ekonomikonsult CLW är även att hon har en revisor som ej hennes egna kunder använder då det annars hade lett till en jävsituation.

Fyra av våra sju respondenter från de olika företagen anger att de inte använder sig av någon annan ekonomisk stödfunktion än den revisionsbyrå som erbjuder. Företag 1, Capa och ResursBruket använder sig dock av någon annan form av ekonomisk stödfunktion t.ex. bokföringsbyråer.

Angående om företagen kommer att behålla sin revisor när ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten går igenom skiljer sig även det mellan företagen. Företag 1, Capa och ResursBruket kommer inte behålla sina revisorer överhuvudtaget. Christina L Wijkström, Ekonomikonsult CLW kommer att avskaffa sin revisor beträffande revision av bolaget men skulle gärna vilja ha kvar revisorn som ett bollplank. Att ha revisorn som ett bollplank är även något Företag 3 har en fortsatt önskan om. Företag 3 har ett stundande förvärv på gång och går detta förvärv igenom tänker Företag 3 behålla revisorn för att utföra revisionen. Både Odacon och Hyrdehøj Sun kommer att behålla sin revisor för att utföra revision i respektive företag. Odacon anser att det är bra att låta yrkesfolk fokusera på sin kärnkompetens och med det sagt låta revisorn sköta den ekonomiska funktionen i företaget. På så sätt lämnas man även ifred från Skatteverket vilket han annars anser att de kommer utföra en hårdare kontroll av oreviderade företag. Detta är något de flesta av respondenterna är inne på, likaså att det kan bli svårare att få lån om företagets finansiella information ej är reviderad eller granskad. Men att en valmöjlighet angående revision nu införs är bra då det inte är alla företag som är i behov av det beroende på verksamhetens omfattning, intressenter och komplexitet.

Tabell 5: Sammanställning av intervjuer med små aktiebolag

Företag/ Påstående	Faktorer, val av revisor	Inställning till förslaget	Annat ek.stöd	Påverkan revisionsbransch	Nya tjänster	Revisorn kvar
Företag 1	Kostnad	För	Ja	Mindre	Ja	Nej
Företag 2, Capa AB	Rykte	För	Ja	Mindre	Ja	Nej
Företag 3	Kompetens, förtroende, kostnad	För	Nej	Mindre	Ja	Delvis
Företag 4, Ekonomikonsult CLW AB	Rykte	För	Nej	Mindre	Ja	Delvis
Företag 5, ResursBruket AB	Rykte	För	Ja	Mindre	Ja	Nej
Företag 6, Odacon AB	Förtroende	Tveksam	Nej	Oförändrad	Nej	Ja
Företag 7 i Danmark	Kompetens, kostnad	Tveksam	Nej	Vet ej	Ej insatt	Ja

5. Analys

I följande avsnitt kommer vi med hjälp av de teorier vi tidigare har redogjort för analysera vårt empiriska material. Vi börjar med att analysera varje modell för sig för att senare sammanfatta hur de förhåller sig till varandra.

5.1 Inledning

Regeringens proposition bekräftar en slopad revisionsplikt för små aktiebolag i Sverige, då övergångsreglerna träder i kraft den 1 november 2010.¹⁰⁴ En slopad revisionsplikt anser vi kan medföra nya förutsättningar för de små aktiebolagen, vilka befrias från revisionen, men också för revisionsbyråer och andra berörda intressenter. I litteraturgenomgången har vi försökt med hjälp av olika teorier och modeller klargöra rollen och nyttan av revisionen. Detta med tanke på att vidare i analysen kunna redogöra för faktorer som påverkar efterfrågan på en frivillig revision och också kunna identifiera revisionsbyråernas utbud av tjänster i relation till vad företagen efterfrågar.

5.2 Agentteorin

Vi har tidigare redogjort för agentteorin och de matchningsproblem som uppkommer mellan företagets agent och principal. Ett avskaffande av revisionsplikten kan förändra det förhållande som råder mellan agenten och principalen.

En lösning agentteorin föreslår för att komma tillrätta med matchningsproblemet är att tillsätta en styrelse i företaget som ska övervaka att företagsledningen agerar i intressenternas intresse. Problemet med de små aktiebolagen vi har studerat är att företagets ledning, styrelse och aktieägare ofta utgörs av en och samma person. Det kontrollerade organet försvinner på så vis. Agentteorin menar då att det är företagets intressenter som utgör principal och där alla intressenterna i sin tur anlitar en revisor för att kontrollera att företagsledningen, agenten, sköter sig.¹⁰⁵ Både företagets intressenter, dvs. principaler och revisorn ställs i ett beroendeförhållande till företaget beträffande att företaget sköts ordentligt för att t.ex. få betalt för sina tjänster. Om detta samband ska fungera helt och hållet krävs det att revisorn följer god redovisningssed och att intressenterna har fullt förtroende för att detta sköts. Intressenterna blir på så sätt även revisorns principaler.

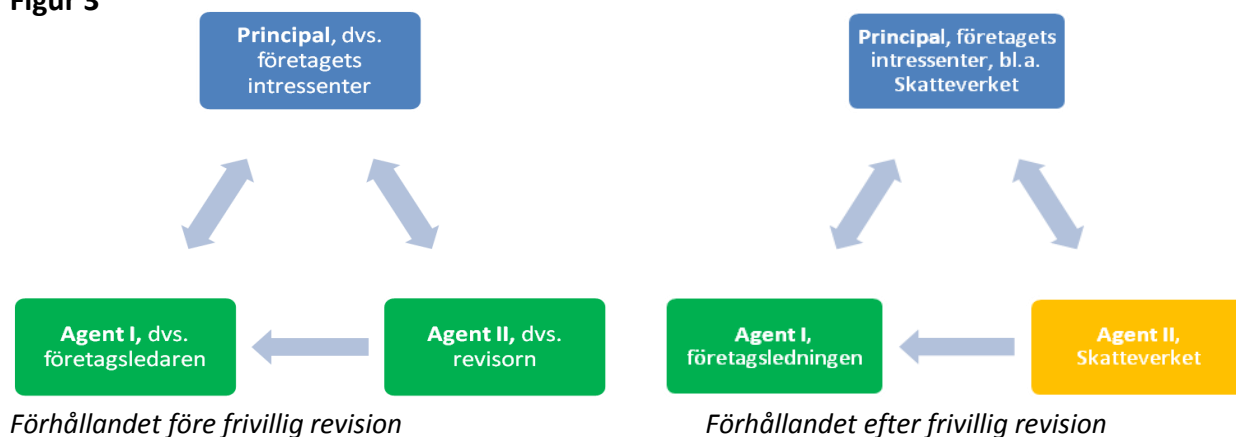
Om företagen till följd av en eventuell frivillig revision väljer att avskaffa sin revisor försvinner ännu en gång det kontrollerande organet. Om inte revision genomförs finns det

¹⁰⁴ Prop. 2009/10:204, s. 95

¹⁰⁵ Svanström, 2008, s. 19 och 22

risk för att de siffror som den finansiella informationen speglar ej är tillförlitliga.¹⁰⁶ De bolag som inte väljer frivillig revision anses "bjuda in Skatteverket på en hårdare kontroll", detta är något som många av våra respondenter, både företagare som revisorer nämnt. Skatteverket som tidigare varit en av företagets intressenter har nu även tagit över den övervakande rollen som tidigare revisorn utgjort. Att Skatteverket nu blir den som utgör den övervakande rollen gör att företaget och samhället ej längre har samma makt eller inflytande att skapa en dialog för att få hjälp med redovisningen som de tidigare haft gentemot en revisor. Att Skatteverket nu är övervakare gör att övriga intressenter måste lita till Skatteverket och Skatteverket måste i sin tur lita på sig själv som nu både utgör intressent och granskare. På så vis har Skatteverket nu blivit både principal och agent.

Figur 3

Bildkälla: Egen modell

Att begreppen principal och agent nu blandas och utgörs av en och samma myndighet leder till att systemet för finansiell tillförlitlighet blir mindre komplext. Att systemet blir mindre komplext anser vi är en nackdel beträffande att det mindre komplexa systemet även innebär att det inte längre är lika tydligt vem som utgör vad och vad som krävs av respektive roll. Systemets stabilitet sätts därmed ur spel och man vet ej vilka regler som nu längre lyder. Att det till en början kommer att råda en del begreppsförvirring och tvetydigheter angående exakt vad frivillig revision innebär är något både vår kontakt på Deloitte och på Holgersson Revision även nämner.

5.3 För- och nackdelar med frivillig revision

Enligt Ingemar Hansson, generaldirektör på Skatteverket, kommer reformen innebära att skattefelen kommer att öka om fler väljer bort revision. Det är även något som han anser att erfarenheterna från Danmark tyder på.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Svanström, 2008, s. 20

¹⁰⁷ Balans, nummer 5, 2010, s. 21

Fler nackdelar, enligt våra intervjuer, med att ej revidera sitt företag är att det kan bli svårare att få lån av banker och andra kreditinstitut. Det kan även leda till att leverantörer och vissa kunder ej vågar genomföra affärer med ett oreviderat företag då de inte kan lita på den finansiella informationen och därmed ej vet om de kommer att få betalt för sina tjänster eller i kundernas fall att företaget levererar som utlovat, anser bland annat Företag 3 och Bertil I Nilsson, ResursBruket. Att i samband med varje uppkommen situation istället köpa in de underlag som krävs för att genomföra en affär eller få till ett banklån kan i sin tur, enligt vår kontakt på KPMG, bli dyrare än att behålla sin revisor.

Det finns dock de som hävdar att skattefusket inte kommer att öka bara för att revisionen blir frivillig. Camilla Littorin, Företagarförbundet anser att det är *”fel att använda Skatteverket som en förlängd kontrollarm ut mot företagen och tycker att regeringen nu stämplar alla småföretagare som fuskare.”* Enligt en artikel i branschtidningen Balans skulle avskaffandet av revisionsplikten ej heller leda till att det blir svårare för företagen att få lån. Detta dels på grund av att gränserna nu sattes så lågt som de gjorde men även för att det inte är revisionsplikten i sig som påverkar kreditgivningen. De banker som uttalar sig i denna artikel säger dock att det fortsatt kommer finnas krav på att det ska gå att förlita sig på att företagets finansiella information är korrekt. Frågan är bara hur bankerna nu ska bete sig för att säkerställa att företagets redovisning är korrekt om de inte använder sig av en revisor.¹⁰⁸ Vi tror därför trots dessa uttalanden att bankerna kommer att ställa krav på att företagets bokföring är granskad, sen om det är av en revisor eller av någon annan part med tillräcklig kompetens återstår att se. Bankerna själva kanske utser någon med rollen att granska de företag som ansöker om lån. En annan viktig aspekt att tänka på är även hur bankerna ställer sig till de företag som väljer att avskaffa revisionen men som redan har lån hos dem.

På frågan om *”vilka intressenter företagen anser kan komma att ställa krav på att företagets bokföring är granskad och godkänd av en revisor”*, anger alla våra respondenter banken som svar. De revisionsbyråer vi har intervjuat håller även med om detta och tror att banker kommer att ställa högre krav på säkerheter vid utlåning till ett oreviderat företag och att någon form av granskning av den ekonomiska informationen sker eller har skett.

Fördelar med frivillig revision enligt många av våra respondenter är just att den blir frivillig. Man kan därmed utgå från sitt eget företags verksamhet, omfattning, situation och komplexitet huruvida man har behov av en revisor eller inte. Att man dessutom kommer att kunna välja exakt vilka tjänster det är man vill få utförda av en revisor är också en fördel då man inte längre tvingas köpa in vissa tjänster utan endast de man anser sig ha behov av. Ett orosmoln är däremot att företagen nu kommer att utsättas för merförsäljning från revisorerna.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Balans, nummer 5, 2010, s. 19

¹⁰⁹ Svanström, 2008, s. 51

Vår intervjukontakt från BDO i Danmark berättar att avskaffandet av revisionsplikten även bidragit till att nya inte lika omfattande typer av revision har uppkommit. Dessa kallas granskning och utökad granskning beroende på omfattning. Ett företag kan på så vis välja bort revision men ändå få en viss kvalitetsstämpel på att t.ex. årsbokslutet är rimligt och tillförlitligt. I Danmark var det 22.8 % som valde bort revision under 2007 och av dessa hade 30,6 % någon form av granskning eller uttalande från en revisor angående deras årsrapport.¹¹⁰ Detta skulle vara en möjlig ny marknad angående nya tjänster som revisionsbyråerna i Sverige med kan komma att erbjuda.

5.3.1 Påverkansfaktorer vid val av revisor och revision

De faktorer företagen vi har intervjuat går efter vid val av revisor är kompetens och förtroende men kostnaden spelar även den en roll. Företag 3 nämner dock att kostnaden i sig inte är den främsta anledning och att han kan betala ett högre pris så länge kostnaden stämmer överens med nyttan och de mervärden han känner att revisor bidrar med. En annan viktig faktor som väger tungt vid val av revisor är om man blivit rekommenderad revisorn från någon annan man har ett stort förtroende för. Angående beslutet att välja frivillig revision eller inte är det några av företagen som tänkt på bankers, Skatteverkets och andra intressenters reaktion gentemot företagets agerande. De företag, från våra intervjuer, som utan vidare anser sig kunna avskaffa sin revisor och därmed bli oreviderade är de företag som använder sig av någon annan form av ekonomisk stödfunktion som de har en mer löpande kontakt med t.ex. en bokföringsbyrå. En intressant aspekt angående detta har vår kontakt på revisionsbyrå 1 som hävdar att många bokföringsbyråer i sin tur inte vill arbeta med företag som väljer att vara oreviderade. Huruvida man väljer att ha kvar sin revisor beror även på vilken situation företaget befinner sig i och dess komplexitet.

5.3.2 Revisorn som rådgivare

Många av företagen har dock en önskan om att ha kvar revisorn som bollplank och rådgivare. Det finns tidigare studier som tyder på att efterfrågan på tjänster inom rådgivning är stor och fortfarande ökar.¹¹¹ Revisorn har här en fördel gentemot andra konsulter då revisorn redan är insatt i företagets verksamhet och synergieffekter kan på så vis uppkomma.¹¹² Rådgivning från en revisor anser flera av de intervjuade företagen som mycket värdefull med tanke på den kompetensnivå revisorn besitter och det utgör en betydelsefull fördel för revisorn jämfört med redovisningskonsulter. Att revisorn skulle utgöra rådgivare och samtidigt utföra revision i företaget är dock något som kritiserats mycket. Ett sådant förhållande kan försvaga revisorns oberoende och leda till att jävsituationer uppkommer. Revisorns roll som oberoende part som endast utför revision är

¹¹⁰ Erhvers- og Selskabsstyrelsen, 2009, s. 2-3

¹¹¹ Svanström, 2008, s. 45

¹¹² Ibid, s. 65

något vår respondent Bertil I Nilsson, ResursBruket anser är viktigt. Dan Brännström, Fars generalsekreterare, anser istället att det i samband med att revisionen blir efterfrågestyrd även är viktigt att se över och ta bort bokföringsjävet som gäller i Sverige. *”Bokföringsjävet försvårar för företagen att få tillgång till branschens fulla kompetens och kombinationer av tjänster”*.¹¹³ Bokföringsjävet förhindrar, enligt oss, även revisorerna att utveckla och erbjuda de tjänster som egentligen efterfrågas på marknaden, i alla fall om man ser till vad respondenterna från de företagsintervjuer vi har genomfört svarat på vad de mer hade önskat från en revisionsbyrå. Det är många som då säger att de har en önskan om att revisorn ska fungera mer som en rådgivare och ej bara vara någon som granskar redan utfört arbete för att sedan signera.

Småföretagare borde satsa på sin kärnkompetens och därmed anlita externa konsulter angående rådgivningstjänster inom ekonomi. Detta på grund av att de själva ofta inte har den rätta kunskapen för att utföra uppgiften och ej heller möjligheten att anställa eller utbilda någon inom det egna företaget.¹¹⁴ Att alla borde fokusera på sin kärnkompetens är en åsikt som Per- Erik Andersson, Odacon, också framhäver under intervjun med honom och är en av anledningarna till varför han kommer att behålla sin revisor oavsett. Faktorer som även kan spela in angående i vilken omfattning företagen anlitar externa rådgivare kan tänkas vara företagets omfattning, situation och vilken ambition företagaren har att ta del av nya redovisningsstandarders. Dessa faktorer har vi även nämnt angående huruvida företagen kommer att välja frivillig revision eller inte. Det som är viktigt att komma ihåg är att rådgivning ej är ett envägsflöde utan båda parter måste aktivt bidra för att skapa ett bra resultat. Med detta sagt kommer vi därav in på Relevansmodellen.

5.4 Relevansmodellen

Vi har i vårt teoriavsnitt tidigare beskrivit relevansmodellen och dess beståndsdelar. Relevansmodellen poängterar vikten av att företaget känner ett förtroende gentemot sin rådgivare och att rådgivaren sedan lyckas förmedla sitt budskap på ett sådant sätt att mottagaren förstår.¹¹⁵ När vi genomförde våra intervjuer med företagen var bristande kommunikation och förståelse mellan revisor och företag något som var ständigt återkommande. Företagen upplever det som om revisorn endast granskar det dem har gjort och inte kommer med andra förslag som egentligen hade varit bättre för företaget. De anser även att om man inte frågar något delger heller inte revisorn den kompetens denna har inom området. Problemet är att man själv som företagare inte alltid vet vad ens eget företag har behov av eller vad som borde göras. Vet man inte det kan man inte fråga om det och

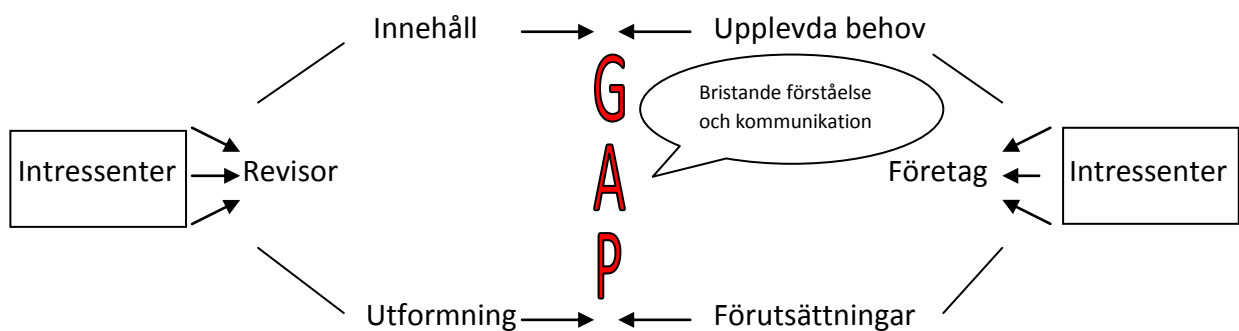
¹¹³ Balans, nummer 5, 2010, s. 20

¹¹⁴ Svanström, 2008, s. 43-47

¹¹⁵ Ibid, s. 49

därav får man inget svar. Detta är även något modellen nämner som en av anledningarna till att ett informationsgap mellan rådgivare och företag uppkommer.¹¹⁶ Företagen framhäver där en önskan om att revisorerna borde hjälpa till på ett annat sätt. De borde självklart granska och säga om t.ex. bokföringen är korrekt utförd men även ge råd på hur man istället hade kunnat göra och vad det hade inneburit för möjligheter eller konsekvenser för företaget. Denna önskan nämner bland annat Företag 3 vid intervjun med honom. För att formulera det utifrån vad relevansmodellen tar upp i bilden nedanför är att innehållet av rådgivningen inte stämmer överens med de upplevda behov som företagen har som relevansmodellen poängterar är så viktigt.

Figur 4: Relevansmodellen

Bildkälla: *Fri tolkning Nitsch (1989:2)*

Att revisorn hittills inte fungerat som rådgivare på det sätt företagarna önskat sig kan, enligt oss, delvis bero på kravet om revisorns objektivitet. Det kan också bero på att revisorns utformning av rådgivningstjänsterna inte stämmer överens med de förutsättningar företaget har att både klara av att tolka och förstå innehållet av dem eller att tillämpa dem på sin verksamhet. Med det menar relevansmodellen att det bildas ett gap mellan sändaren av informationen, dvs. revisorn, och målgruppen, dvs. företagen.¹¹⁷

Att företagen klarar att ta till sig informationen och att rådgivaren verkligen sätter sig in i företagarens situation är därmed viktigt för ett lyckat resultat. Rådgivare och företagaren måste *"tala samma språk"*¹¹⁸ och rådgivaren måste bli bättre på att vara lyhörd inför företagets behov. Niclas Lundin, Deloitte, framhäver att begreppet kommunikation är oerhört viktigt för att lyckas skapa en efterfrågestyrd revision. Det är även viktigt att framhålla att det inte endast är kommunikationen mellan rådgivare och företag som måste fungera. Den information som sedan presenteras ska även tillfredsställa miljön runtomkring, dvs. företagets intressenter och samhället i stort. Det är denna utmaning som nu

¹¹⁶ Svanström, 2008, s. 50

¹¹⁷ Ibid, s. 49-50

¹¹⁸ Ibid, s. 50

revisionsbranschen står inför för att lyckas behålla sina kunder men även för att lyckas ta sig in på och befästa sin position angående rådgivningstjänster.

Många av de revisionsbyråer vi har intervjuat säger sig satsa mer på rådgivningstjänster i och med det stundande avskaffandet. De tror sig inte få mindre att göra däremot kan de tjänster dem utför skilja sig från vad de tidigare har gjort anser revisorerna själva däribland vår kontakt på KPMG. Revisionsbyråernas marknadsföring är även något man kan tyda en trend i då de flesta nu har kundrelationer i fokus och att höja kundnyttan, exempelvis Deloitte. Givetvis har de även tidigare haft fokus på kunden men nu gäller det att visa att revisionsbyråer verkligen bryr sig om sina kunder och har mer att erbjuda än bara revision. Att visa befintliga och potentiella kunder att revisionsbyråerna erbjuder annat än bara revision är något Holgersson Revision framhäver som en viktig åtgärd vid ett avskaffande.

5.5 Åsikter angående frivillig revision ur revisorernas och företagarnas perspektiv

I detta avsnitt har vi använt oss av tabell 4 och 5, som finns att se i vår empiridel. Dessa har vi använt som underlag för att kunna göra en intervjusammanställning av företagarnas respektive revisorernas åsikter och inställning kring en frivillig och efterfrågestyrd revision. Denna sammanställning presenterades i vår empiridel. Vi kom genom denna sammanställning fram till en del likheter men även en del skillnader. Skillnaderna i åsikter mellan de två parterna anser vi kan tyda på vilka eventuella nya marknader och tjänster som kan uppstå när revisionsbranschen utsätts för konkurrens. Skillnaderna i åsikter kan visa på ett ej jämnt tillstånd mellan efterfrågan och utbud och kan på så sätt ge hintar om vart en jämvikt kan tros hamna när revisionen blir efterfrågestyrd.

En skillnad som går att utläsa är att de flesta av de företag vi har intervjuat är positivt inställda till en frivillig revision medan revisorerna är mer tveksamma. Denna skillnad i uppfattning kanske inte är så konstig då förslaget innebörd är att underlätta för småföretagare medan revisorerna blir av med sin tidigare monopolställning.

Den skillnad i uppfattning som är intressantast är att revisorerna hävdar att de inte kommer att förlora så stort antal kunder och att efterfrågan på revision inte kommer förändras nämnvärt. Företagen å andra sidan tror att revisionsbranschen som helhet kommer att få ett minskat antal kunder och mindre att göra. Fem av företagen vi har intervjuat anser att så är fallet medan Per-Erik Andersson, Odacon precis som revisorerna anser att revisionsbranschen kommer att förbli oförändrad. Företaget i Danmark vet inte hur effekterna för revisionsbranschen där har tett sig då de fortfarande köper in samma typer av tjänster som före avskaffandet.

Samma fem företag som anser att revisionsbyråerna kommer att få mindre att göra tror även att revisionsbyråernas tjänsteutbud kommer att förändras eller rättare sagt måste förändras om man ska tro Företag 3. Företag 3 anser att tjänsteutbudet måste förändras

men att revisionsbyråerna kanske inte väljer att kalla dessa nya tjänster utan bakar in det som komplement till nuvarande tjänster. Som exempel nämner han att revisorer kanske inte endast kommer att revidera färdigt material utan även granska företagens arbetsrutiner och ge förslag på förbättringar. Andra synpunkter från intervjuerna med företagen är att de tror att revisionsbyråerna kommer att bli mer serviceminded och agera som konsulter och rådgivare och utveckla egna redovisningsavdelningar. Dessa åsikter baseras bland annat på vad företagen upplever att revisorerna utför idag och vad företagen mer hade önskat av dem. Det tyder alltså på ett glapp mellan efterfrågan och utbud. Precis som vi varit inne på tidigare är det framförallt revisorn som den rådgivande rollen som efterfrågas bland företagen. Företagen vill ha mer hjälp att ta fram materialet och någon som visar alternativa lösningar och inte bara någon som granskar redan färdigt material.

Att företagen efterfrågar mer rådgivning är något revisionsbyråerna verkar vara medvetna om då åtgärder i denna riktning har börjat vidtas. Andra åtgärder som revisionsbyråerna har vidtagit eller kommer att vidta för att bidra till att skapa en efterfrågestyrd revision är mer fokus på kommunikation och kundnöjdhet men även information kring vad en frivillig revision kan innebära för företagen. Nya marknader som kan uppstå i samband med avskaffandet av revisionsplikten är enligt många svårt att avgöra då man oftast inte vet det förrän man har hamnat i en sådan situation. Niclas Lundin från Deloitte, anser att kundnytta och kommunikation i kombination med nya tjänster exempelvis fler helhetslösningar för företag är något att satsa på. Andra områden han anser att det finns ett ökat klientbehov inom och därigenom en obesvarad andel efterfrågan är kompetens inom värderingsfrågor, användande av finansiella instrument samt redovisning av förvärv och avyttringar. Både KPMG och Holgersson Revision ser avskaffandet av revisionsplikten som en möjlighet till nya marknader och tjänster för revisionsbranschen som helhet.

5.6 Danmark

Effekterna av en frivillig revision i Danmark har enligt vår kontakt på BDO, Danmark inte haft så stora konsekvenser och anser att branschen har förhållit sig relativt oförändrad. Utfall och utvärderingar från andra länder inom EU som redan har avskaffat revisionsplikten, med Danmark som vald representant, tyder på att trots frivillig revision väljer de flesta företag att förbli reviderade.¹¹⁹

Med utgångspunkt från detta konstaterar vi att företag inte väljer revision bara för att lagstiftningen ställer krav på det utan det säger också att företag finner nytta med revision. Tolkning av studierna med de danska respondenterna visar att nyttan kan vara av både intern och extern karaktär. Förekomsten av revision förklaras som behovet där externa intressenternas krav ska tillfredställas, men också i syfte till intern effektivisering.

¹¹⁹ Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2009

I den empiriska delen har revisionsbyråerna förklarat vilka externa intressenter som kan förväntas ställa krav på oreviderade företag, vad det kommer att innebära och vad nyttan är med revisionen. Detta innebär att företagen förväntas uppleva ett behov av revision, precis som utfallet i Danmark har visat enligt revisorn på BDO, Danmark, då kravet och påtryckningar från externa intressenter möjligtvis förekommer. Vidare tror vi att revisionen kommer att växa mer inom kundnytta än vad fallet var tidigare och är nu innan övergångsreglerna har trätt i kraft. Företagen upplevde revisionen som ett ställt krav, som de flesta av de intervjuade företagarna har uttryckt sig "*som ett måste*". Genom det fria valet öppnas det möjlighet för företagen att uppleva och uppskatta revisionen mer som potentiell nytta för att den sedan ska kunna efterfrågas, ännu en gång kan det refereras till det danska utfallet och den danska respondentens åsikter.

Övergripande gäller det att det danska utfallet inte direkt kan appliceras på de förekommande utfall och de förväntade effekterna i Sverige med tanke på skiljaktigheter i de olika ländernas lagstiftningar och regler. Detta betyder att det som uppstod i Danmark inte helt kan indikera eventuella effekter som kan uppkomma i Sverige då revisorerna i respektive land inte har haft identiska roller. Att de flesta företag väljer och är benägna att ha revisionen i Danmark kan också förklaras med att de danska revisorerna inte är renodlade revisorer, som fallet är i Sverige, utan de säljer ofta en paketlösning till företag med revision som en del av ett antal tjänster.¹²⁰ Då sammanhanget är oklart mellan det danska och det svenska revisionssystemet så kan det inte heller direkt fastställas vilka faktorer som har påverkan på och driver efterfrågan på revisionen i Sverige utifrån utfallet i Danmark. Detta leder till nödvändigheten ur revisionsbyråernas perspektiv att identifiera fler faktorer som har samband och påverkar efterfrågan på revision. En annan viktig aspekt angående vilka effekter en frivillig revision har lett till i Danmark är att det fortfarande kan vara för tidigt att säga och utvärdera effekterna av frivillig revision där då det ej har gått tillräckligt lång tid sedan genomförandet för att kunna dra några slutsatser.

¹²⁰ SOU 2008:32, s. 155-156

6. Slutdiskussion

Med utgångspunkt från vår frågeställning och syfte presenteras nedan de slutsatser vi har kommit fram till utifrån det material vi har haft att tillgå.

Nya marknader uppstår om det uppkommer ett behov av nya tjänster eller om de som väljer bort revision blir många så att revisionsbyråerna måste hitta på nya saker för att överleva. Revisionsbyråerna har agerat på förslaget och har redan börjat vidta åtgärder t.ex. utbildning och utveckling av nya tjänster. Då de företag som inte är föremål för lagstadgad revision ändå har behov av någon ekonomisk tjänst bidrar det till att nya tjänster formas. De mest berörda är revisorerna vilket förväntas påverka deras sätt att arbeta och det gör att de utsätts för utveckling av nytt utbud av tjänster. Revisorerna måste anpassa både sig och sitt utbud av tjänster till kundernas behov och efterfrågan.

En stark trend är att det går mot mer rådgivningstjänster. Det får som konsekvens att en ökad konkurrens mellan revisorer och redovisningskonsulter kan komma att uppstå. En annan trend man svagt kan se är att revisionsbyråerna inte endast fokuserar på revision utan hela företagets situation t.ex. Deloitte som kommer att erbjuda så kallade konditionstest för hela företaget. Vi tror att denna paketlösning där man ser till att allt i företaget fungerar och tar fram lösningar och visar hur saker och ting påverkar varandra och hur en ändring på ett ställe får för konsekvenser på övriga delar i företaget inom alla områden kommer att växa. Om revisionsbranschen ska ha en rimlig chans att växa inom nämnda områden och inte konkurreras ut av andra ekonomikonsulter anser vi att en lättnad kring revisorns oberoende och bokföringsjävn måste ske.

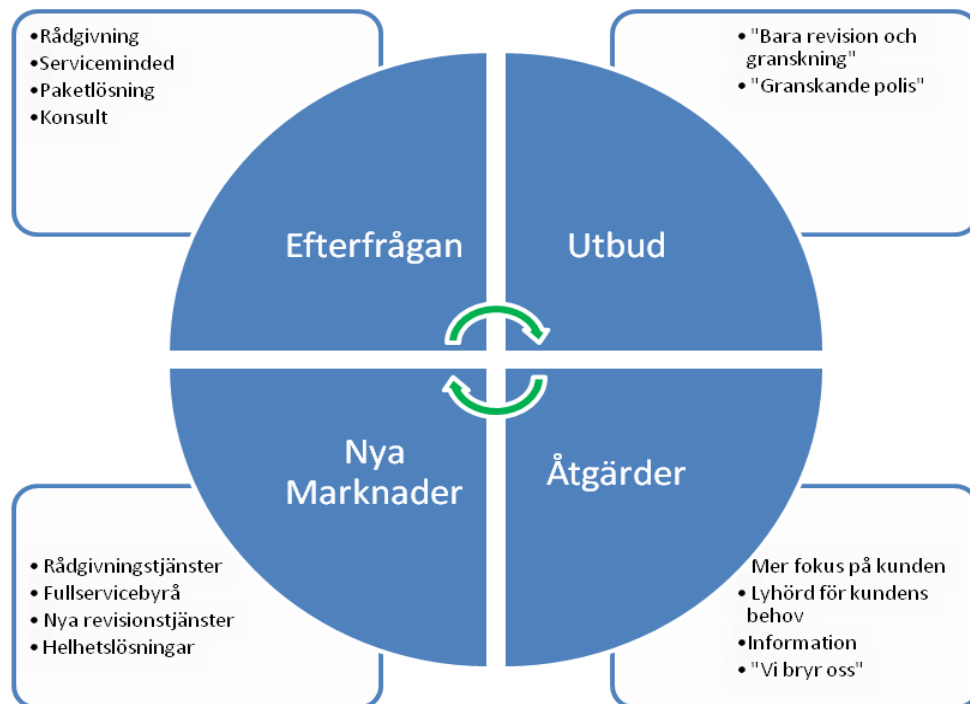
Vi tror även att det kommer uppstå nya marknader angående billigare och kanske inte lika omfattande tjänster som komplement till revision. Att revisorerna kanske anlitas för att endast kontrollera och revidera vissa utdrag ur ett företags bokföring för att tillstyrka tillförlitligheten vid skrivandet av vissa kontrakt och dylikt. Det vill säga att utfallet angående dessa tjänster kommer att likna Danmarks så kallade granskning, utökad granskning och revision.

En avskaffad revisionsplikt kommer också att bidra till bättre kundrelation och kundnytta eftersom revisorerna tappar sin monopolställning och därmed tilldelas kunden en större makt då den får möjlighet att själv välja vilka tjänster den vill köpa. En efterfrågestyrd tjänst, likaså revision, skapar en mer naturlig och äkta kundrelation då kunderna utan att vara tvingade enligt lag själva kontaktar revisorn både vad gäller önskad revision eller annan typ av tjänst.

För att underlätta för läsaren har vi valt att sammanställa detta i en figur nedan. I denna försöker vi koppla hur uppkomsten av nya eventuella marknader går tillväga. Enligt vårt syfte har vi tidigare i uppsatsen redogjort för småföretagares och revisionsbyråers inställning till

en frivillig revision och matchat detta till utbud och efterfrågan. Figuren är ur företagets perspektiv då det som efterfrågas kommer att påverka utbudet så att åtgärder måste vidtas och nya marknader uppstår.

Figur 7:

Bildkälla: *Egen modell*

Utfallet i Danmark tyder än så länge på att revisionsbranschen är relativt oförändrad. Detta beror delvis på att revisorerna i Danmark även tidigare fick vara rådgivare och hjälpa till med framtagandet av bokslut mm. vilket i Sverige inte är tillåtet. Som det tidigare har belysts finns en del skiljaktigheter mellan Sverige och Danmark. Den svenska lagen reglerar striktare revisorns arbetsuppgifter och roll än den danska. Därmed kan förändringen i Sverige bli större än i Danmark.

Vår slutsats huruvida nya marknader kommer att uppstå beror på vad som efterfrågas, konjunkturläge och hur många som kommer att välja bort revision vilket tiden endast kan utvisa.

7. Förslag till vidare forskning

Nedan presenteras några ämnesområden vi under arbetets gång har funnit intressanta men tyvärr inte kunnat själva undersöka då det faller utanför vår studie. En del forskningsområden är dessutom inte möjliga för oss att undersöka då avskaffandet av revisionsplikten ännu ej trätt i kraft i skrivandets stund och att en viss tid måste ha passerat för att utvärdera dess effekter.

Förslag till vidare forskning:

- Undersöka vilka nya marknader och tjänster som införandet av frivillig revision medfört och vilka effekter det fått på branschen
- Undersöka vilka behov småföretagen har, medvetna och omedvetna, och om dessa tillgodoses på marknaden
- Se om lättnader har skett inom bokföringsjävet och revisorns oberoende roll och vilka konsekvenser det lett till
- Undersöka hur större företag, som i dagsläget inte innefattas av förslaget, hur de ställer sig till avskaffandet och hur de hade gjort om gränserna varit högre.
- Undersöka om inställningen till avskaffandet av revisionsplikten skiljer sig mellan olika typer av företag/branscher.
- Utvärdera effekterna av avskaffandet av revisionsplikten

8. Källförteckning

8.1 Offentligt tryck

Aktiebolagslag (2005:551)

Revisorslagen (2001:883)

Regeringens proposition (2009/10:204). En frivillig revision

Statens Offentliga Utredning (SOU 2008:32). Avskaffande av revisionsplikten för små företag

8.2 Publicerade källor

8.2.1 Litteratur

FAR. (2006). *Revision – En praktisk beskrivning*. Stockholm: FAR Förlag AB

Holme, Idar, Magne. Solvang, Bernt, Krohn. (1991). *Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur. Lund.

Lundahl, Ulf. Skärvad, Perl-Hugo. (1999). *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Studentlitteratur. Lund. Upplaga 3:9.

Moberg, Kister. (2003). *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*. Norstedts Juridik AB. Stockholm. Upplaga 2:1

Svanström, Tobias. (2008). *Revision och rådgivning: efterfrågan, kvalitet och oberoende*. Umeå School of Business, Umeå University. Studier i företagsekonomi nr.64

Svanström, Tobias. (2004). *Revisorn som rådgivare: en studie av mindre och medelstora företags relation till revisorn*. Umeå School of Business and Economics, Umeå University. FE – publikation 2004:179

Thomasson. Jan. (2007). *Extern redovisning och finansiell analys*. Liber. Upplaga 12:1

8.2.2 Tidsskrifter

Danielsson, Charlotta. (2010 a). "Attityden till småföretagare är fel". *Balans*, 2010:5, s.19
- (2010 b). "Reformen påverkar inte bankernas utlåning". *Balans*, 2010:5, s.19

Lennartsson, Rakel. (2010 a). "Frivillig revision – en vitamininjektion för branschen". *Balans*, 2010:5, s.20
- (2010 b). "Om fler väljer bort revision blir det fel". *Balans*, 2010:5, s.20 - 21

8.3 Elektroniska källor

Allabolag:

<http://www.allabolag.se/>, 2010-05-17

Answers, Search, "Big Four + accounting firms":

<http://www.answers.com/topic/big-4-accounting-firms>, 2010-05-17

Bokföringsnämnden, BFN, Sökning, Balansomslutning

<http://www.bfn.se/redovisning/rad/bfnar06-11-grund.pdf>, 2010-05-18

Bolagsverket, E-tjänster, Sök företagsfakta:

<http://www.bolagsverket.se/>, 2010-05-17

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Søgetekst, Evaluering, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen - Evaluering af erfaringerne med lempet revisionspligt:

<http://www.eogs.dk/sw21512.asp?nodeId=29824>, 2010-05-17

Europa, Glossary, EG-rätten:

http://europa.eu/scadplus/glossary/community_law_sv.htm, 2010-05-17

Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Nyheder og presse, Nyheder og pressemeddelelser 2010, FSR hilser arbejde om ny erklæringsstandard velkommen

18/3 2010, Læs mere om: "Fakta om revision, udvidet gennemgang og review – hvad er forskellen?"

<http://www.fsr.dk/~media/A4C9F1EB5DED47BF87C37654604368AB.ashx>, 2010-05-28

Företagsfakta:

<http://www.foretagsfakta.se/>, 2010-05-17

Regeringen, Pressmeddelande, "En frivillig revision", 25 mars 2010:

<http://www.regeringen.se/sb/d/12866/a/142681>, 2010-05-17

Regeringen, Pressmeddelande, "En frivillig revision", 21 april 2010:

<http://www.regeringen.se/sb/d/13040/a/144319>, 2010-05-17

Revisorsnämnden, Sök, Redovisningskonsult, Brevmall:

YTTRANDE, FAR SRS. (2008). "Angående FAR SRS förslag till Redovisningsstandard i Sverige" (RedS), Dnr 2008-86, 2008-02-19

http://www.revisorsnamnden.se/rn/showdocument/documents/yttranden_skrivelser_m_m/far_srs_reds_2.pdf, 2010-05-19

Sveriges redovisningskonsulters Förbund, Auktorisation, Bli Medlem och Auktoriserad:
http://www.srfkonsult.se/portal/page/portal/srf/medlem/bli_medlem, 2010-05-19

Srfkonsult, Sökord, "REKO":

http://www.srfkonsult.se/portal/page/portal/srf/om_srf/REKO, 2010-05-17

Tillväxtverket, Sök, Administrativa bördor, Ladda hem:

NUTEK. (2005). "Näringslivets administrativa bördor, Årsredovisningslagen och angränsande lagstiftning", R 2005:08

<http://publikationer.tillvaxtverket.se/ProductView.aspx?ID=672&pageIndex=4>, 2010-05-19

8.4 Muntliga källor

8.4.1 Revisionsbyråer

Intervjukontakt, Auktoriserad Revisor och Auktoriserad Redovisningskonsult, Revisionsbyrå 1, Intervju i Lund, 2010-04-09

Intervjukontakt, Auktoriserad Revisor, KPMG, Intervju i Malmö, 2010-04-20

Lundin, Niclas, Auktoriserad Revisor, Deloitte, Intervju i Malmö, 2010-04-29

Kontaktperson, Auktoriserad Revisor, Holgersson Revision AB, Mejlkontakt i Karlskrona, 2010-05-08

Kontaktperson, Statsautoriseret Revisor och Partner, BDO, Mejlkontakt, Frederikshavn, Danmark, 2010-04-14

8.4.2 Små Aktiebolag

Intervjukontakt, Företag 1, Mäklarbyrå, Intervju i Lund, 2010-04-12

Intervjukontakter, två delägare, Företag 2, Capa frisör salong, Intervju i Lund, 2010-04-13

Intervjukontakt, Ägare, Företag 3, Intervju i Lund, 2010-04-20

Wijkström L Christina, Ägare, Företag 4, Ekonomikonsult CLW AB, Intervju i Lund, 2010-04-23

Bertil I Nilsson, Ägare, Företag 5, ResursBruket AB, Intervju i Lund, 2010-04-28

Per-Erik Andersson, Ägare, Företag 6, Odacon AB, Intervju i Lund, 2010-04-28

Kontaktperson, Delägare, Företag 7, Hyrdehøj Sun, Mejlkontakt, Roskilde, Danmark, 2010-05-03

Bilaga 1

Intervjufrågor till revisionsbyråer

Allmänt om revisionsbyrån

1. Vilken arbetstitel har du?

Hur länge har du haft tjänsten och hur länge har du arbetat inom företaget?

2. Hur många är ni som arbetar på byrån? Hur många av dem arbetar som revisorer, godkända respektive auktoriserade?

Byråns kundrelationer

3. Har ni regelbunden kontakt med era kunder?

Hur ser denna kontakt ut så fall? T.ex. gäller den redovisningsråd, skatteråd etc.

4. Hur ser fördelningen mellan små och stora företag ut bland era kunder?

5. Hur marknadsför ni er?

Hur stor del av er omsättning går till marknadsföring?

Har ni satsat mer på marknadsföring i och med ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten?

6. Är det någon specifik bransch som brukar vända sig just till er?

Har ni på grund av det utvecklat någon specialkompetens inom någon specifik bransch?

7. Vilka tjänster erbjuder ni era kunder?

Vilken är den mest efterfrågade tjänsten?

8. Vad brukar kostnaden för revision bli för små respektive stora företag?

Avskaffandet av revisionsplikten

9. Är du för eller emot avskaffandet av revisionsplikten?

10. Har ni börjat vidta åtgärder ifall avskaffandet går igenom? Både internt och utåt?

T.ex. kan utbudet av fler tjänster bli aktuellt, omstruktureringar, interna utbildningar

Om avskaffandet går igenom, vilka åtgärder avser ni vidta för att bidra till skapandet av efterfrågestyrd revision?

11. Hur beskriver ni er nuvarande konkurrenssituation?

Hur tror du er konkurrenssituation kommer att se ut om avskaffandet av revisionsplikten infrias? T.ex. ökat eller minskat konkurrenstryck, prisförändringar, nya marknader

12. Vilken är er kärnkompetens?

Vilken kompetens kan ni tänkas förvärva?

13. Har du någon uppfattning om hur det har gått för de länder som redan avskaffat revisionsplikten? Som t.ex. Danmark

14. Vad anser du om gränserna för vilka företag som kommer innefattas av förändringen? *Förslag: öppen för privata aktiebolag som underskrider två eller tre av följande värden: 3 anställda, 1,5 miljoner kronor i balansomslutning och 3 miljoner kronor i nettoomsättning*

Tror du att Sverige stegvis kommer att höja gränserna för vilka företag som innefattas av frivillig revision? T.ex. som i Danmark som snart går in i etapp 2

15. Tror du att era kunder kommer stanna hos er om revision blir frivilligt?

Vilka faktorer anser du kan påverka företag att avstå från revisionen?

16. Hur tror du det kommer att påverka er att revisorns mandatperiod förkortas till 1 år från tidigare 4 år?

17. Tror du att kvalitén och pålitligheten av den finansiella informationen kommer försämrans vid ett avskaffande?

18. Hur tror du externa intressenter så som långivare och skatteverket ställer sig inför oreviderade företag? T.ex. hårdare kontroll, svårare att få lån

19. Vart tror du företag som väljer bort revision kommer att vända sig?

Övrigt

20. Kan du referera till någon annan person du tycker vi borde ta kontakt med?

21. Övriga synpunkter/egna reflektioner

Bilaga 2

Intervjufrågor till revisionsbyrå, Danmark

Allmänt om revisionsbyrå

1. Vilken arbetstitel har du?

Hur länge har du haft tjänsten och hur länge har du arbetat inom företaget?

2. Hur många är ni som arbetar på byrå? Hur många av dem arbetar som revisorer?

Byråns kundrelationer

3. Har ni regelbunden kontakt med era kunder?

Hur ser denna kontakt ut så fall? T.ex. gäller den redovisningsråd, skatteråd etc.

4. Hur ser fördelningen mellan små och stora företag ut bland era kunder?

5. Hur marknadsför ni er?

Hur stor del av er omsättning går till marknadsföring?

Har ni satsat mer på marknadsföring efter avskaffandet av revisionsplikten?

6. Är det någon specifik bransch som brukar vända sig just till er?

Har ni på grund av det utvecklat någon specialkompetens inom någon specifik bransch?

7. Vilka tjänster erbjuder ni era kunder?

Vilken är den mest efterfrågade tjänsten?

8. Vad brukar kostnaden för revision bli för små respektive stora företag?

Avskaffandet av revisionsplikten

9. Vilka är gränserna i Danmark för företag som inte är revisionspliktiga?

10. Var du för eller emot avskaffandet av revisionsplikten? Och har denna uppfattning ändrats?
11. Vilka åtgärder har ni vidtagit i samband med och efter avskaffandet? Både internt och utåt? T.ex. erbjuder fler tjänster, omstruktureringar, interna utbildningar
12. Hur ser er konkurrenssituation ut efter avskaffandet av revisionsplikten jämfört med tidigare? T.ex. har konkurrenstrycket ökat eller minskat, uppstått prisförändringar, nya marknader
13. Hur tror du ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten kommer att påverka revisionsbyråerna i Sverige?
14. Har ni förlorat många kunder efter avskaffandet av revisionsplikten genomfördes?

Vilka faktorer anser du kan ha bidragit till att vissa företag väljer att avstå från revision?
15. Tycker du att kvalitén och pålitligheten av den finansiella informationen har försämrats efter avskaffande?
16. Hur tror du externa intressenter så som långgivare och skatteverket ställer sig inför oreviderade företag? T.ex. hårdare kontroll, svårare att få lån
17. Vart tror du företag som väljer bort revision har vänt sig istället?

Övrigt

18. Har det märkts någon skillnad från när avskaffandet var nytt till hur det ser ut idag?
T.ex. i vilken omfattning företag valde att utesluta revision eller inte.
19. Övriga synpunkter/egna reflektioner

Bilaga 3

Intervjufrågor till företag

Allmänt om företaget

1. Vad har företaget för nettoomsättning årligen?

Hur många anställda?

2. Vilken tjänstposition har du inom företaget?

Hur länge har du haft tjänsten och hur länge har du arbetat inom företaget?

Synpunkter angående avskaffandet och nuvarande relation till revisionsbyråer

3. Hur kommer revision in i er ekonomiska situation?
 - gör revisorn endast revisionsberättelsen och pm
 - upprättar revisorn deklarationen
 - hjälper revisorn till vid bokslutsarbetet
 - är revisorn engagerad vid investerings- och kreditbeslut?

Anlitar ni en revisor bara för att ni måste eller har ni behov av det?

Vilka mer tjänster skulle ert företag ha nytta av?

4. Använder ni er av någon annan ekonomisk stödfunktion? Vilken?
5. Vilka faktorer går du efter vid val av revisor? T.ex. kompetens, förtroende, kostnad, rykte

Hur länge har ni haft er nuvarande revisor?

Är revisorn godkänd eller auktoriserad?

6. Hur högt är revisorsarvodet per år för ditt bolag?

Tycker du det är skäligt i förhållande till vad revisorn gör och i förhållande till ditt bolags verksamhet?

7. Har du diskuterat revisionen och revisorsarvodet med andra företagare?

8. Har ni en bra relation och stort förtroende till er revisor?

9. Har ni kontakt löpande under året med er revisor? Hur ofta?

Hur ser denna kontakt ut? T.ex. redovisningsfrågor, skattefrågor etc.

10. Vilka mervärden tycker du att revisorn tillför ditt bolag?

Om avskaffandet av revisionsplikten går igenom, kan du få dessa mervärden på annat sätt?

11. Är du för eller emot avskaffandet av revisionsplikten?

12. Om avskaffandet går igenom, tänker ni behålla er revisor?

13. Har du velat byta revisor?

Tycker du det är för svårt att byta revisor?

14. Hur tror du avskaffandet kommer att påverka småföretagen som helhet?

Hur tror du avskaffandet kommer att påverka revisionsbranschen som helhet?

15. Vilka faktorer kan bidra till att ni väljer bort revision?

16. Tror du att tjänsteutbudet från revisionsbyråerna kommer förändras i och med avskaffandet?

17. Vilka intressenter anser du kan komma att ställa krav på att företagets bokföring är granskad och godkänd av en revisor?

Bilaga 4

Intervjufrågor till företag i Danmark

Allmänt om företaget

1. Vad har företaget för nettoomsättning årligen?

Hur många anställda?

2. Vilken tjänstposition har du inom företaget?

Hur länge har du haft tjänsten och hur länge har du arbetat inom företaget?

Synpunkter angående avskaffandet och nuvarande relation till revisionsbyråer

3. Använder ni er utav en revisor i dagsläget?

Hur länge har ni i så fall haft er nuvarande revisor?

Vilken titel har er revisor?

4. Hur kommer eventuellt revision in i er ekonomiska situation?

- gör revisorn endast revisionsberättelsen och pm
- upprättar revisorn deklarationen
- hjälper revisorn till vid bokslutsarbetet
- är revisorn engagerad vid investerings- och kreditbeslut?

Vilka mer tjänster från en revisor skulle ert företag ha nytta av?

5. Använder ni er av någon annan ekonomisk stödfunktion? Vilken?

6. Vilka faktorer går du efter vid val av revisor? T.ex. kompetens, förtroende, kostnad, rykte

7. Hur högt är/var revisorsarvodet per år för ditt bolag?

Tycker du det är skäligt i förhållande till vad revisorn gör/gjorde och i förhållande till ditt bolags verksamhet?

8. Har du diskuterat revisionen och revisorsarvodet med andra företagare?

9. Har/hade ni en bra relation och stort förtroende till er revisor?

10. Har/hade ni kontakt löpande under året med er revisor? Hur ofta?

Hur ser/såg denna kontakt ut? T.ex. redovisningsfrågor, skattefrågor etc.

11. Vilka eventuella mervärden tycker du att revisorn tillför/tillförde ditt bolag?

Kan du få dessa mervärden på annat sätt efter att avskaffandet av revisionsplikten gått igenom?

12. Var du för eller emot avskaffandet av revisionsplikten?

Har din uppfattning ändrats sedan avskaffandet infördes?

13. Har du någon gång velat byta revisor?

Tycker du det är/var för svårt att byta revisor?

14. Hur har avskaffandet av revisionsplikten påverkat småföretagen som helhet?

Hur har avskaffandet påverkat revisionsbranschen som helhet?

15. Vilka faktorer ledde till att ni valde bort/behöll revision?

16. Anser du att tjänsteutbudet från revisionsbyråerna förändrats i och med avskaffandet?

17. Vilka intressenter anser du ställer krav på att företagets bokföring är granskad och godkänd av en revisor?